

Görüşler

Sayı : 13

—

14

ÖNKÂNUN 38

—

SONKÂNUN 39

H.E
6710

6710
AIA = 122

323.156
AIA

Foto : C. G

Takvimlerimizin bu yaprağı siyah kalacaktır

«Yaşasın!» diye çok bağırdık. Ve henüz yaşıyacak çağdaydı. Yaşamadı.

Sıhhati için ettiğimiz dualar geri geldi.

Şair, « Ömrüne katmak için Tanrı ömrümden alsın.» diyordu. Şair sesini Tanrıya duyuramadı.

Onun bu yurdu kurtarmakta gösterdiği harikayı fen Onu kurtarmakta gösteremedi ve büyüklük Onda kaldı.

Karların, kışların, çöllerin, kurşunların, mermi rüzgârlarının yıkamadığı bir gövdeydi. ve daha altmışında bile değildi.

§

Eli meçhul asker abidesindeki ele benzerdi.

Parmağının gösterdiği yere bir millet koşardı.

Gözlerini bir kere dolaştırmakla bir ufuk çizirdi. O, yurdunun sınırlarını da böyle çizdi.

Sesi kumanda etmek için yaratılmış seslerdendi, içerde ve dışarda, dediği olurdu.

§

Anası anaların, babası babaların en bahtiyarı oldu. Ulusunu ise ulusların en bedbahtı iken en bahtiyarı yaptı.

§

Fakat Bu yurda baş oluşu ile 30 Ağustos bayramını yaptığımız, 23 Nisanı, 29 Öntesrini yaptığımız adam bize bir matem günü de armağan bırakarak gitti. Takvimlerimizin bu yaprağı siyah kalacaktır.

§

Artık bir daha görür müyüz diye yolunu beklemeyin.

Türk bayrağına sarılmış tabutunun arkasından bakan gözlere bayrağın kızılığı doluyor.

§

Daha dün, « Atamız var öksüz değiliz. » diye levhalar hazırlamıştık, yalanmış . Atamız yok : öksüzüz!

§

Bu yurda, bu ulusa gösterdiği ihtimamın, dikkatin onda birini, yirmide birini , ellide birini kendi şahsı için, kendi sıhhati için; kendi şahsına ve sıhhatine gösterseydi, daha, çok yaşardı. Şahsını en sonraya bıraktı, ve kendisine sıra gelmedi.

§

Milleti ona on yedi milyonluk bir cenaze alayı yaptı. Ve onu yolcu etmeye üç günlük, beş günlük on günlük yoldan dostlar koşup geldiler.

§

Bana sorarsanız taşına destanının ilk mısraları kazılmalı, altına da (Gerisi milletin hafızasında) diye yazılmalı; başka söz istemez.

§

Türk bayrağı onun aziz ölüsünü gölgeliyecek ve şu yurdun yükseklerinde yapılacak türbesini bir Bozkurt bekliyecektir . Başka sūs istemez .

§

Vasiyetnamesi ana yasa , mirası iştiklâl olan bir vatan babasıydı.

Ey onun çocukları, gidiniz, mezarının başında yurdunun istiklâl marşını söyleyiniz. Başka ses istemez.

Arif Nihad Asya

Dehanın Vasıfları

Orta insanların yapamadığı işleri başarmış ferdlere verilen üstün vasıf dehâ vasfıdır . Fakat bu kelime de daha bir çokları gibi, ipham ve esrar dolu , sınırı çizilmemiş, mahiyeti hakkiyle anlaşılmamış kelimelerden birisidir. İnsan topluluklarının umumî ve müşterek sevki tabiîsinin bu sıfatı lâyük gördüğü ferdlerin o topluluk arasında hilkatın nadir bir şaheseri diye takdis edilmesi, peygamberleştirilmesi hattâ tanrılaştırılması insanlar için en derin ve önüne geçilmez bir temuyüldür. Biz insanlar mistik duygulardan ayrılıp müsbet bilgilerin ışığı ile aydınlandıkça eti, kemiği ve bütün cihazı ile bize benzeyen bir ferd için peygamber ve tanrı kelimelerini kullanmak bizi aslâ tatmin etmez . Bu ferdlere hakkında beslediğimiz merak ve hayret zaten bunların bize benzemelerinden doğmaktadır.

Yoksa bunlar dinî ve tarihî manasile peygamber ve tanrı sınıfından olsalardı bunların işine merak ve hayretimiz daha az olur ve bu insanüstü işleri tabiatüstü spekülasyonlarla halletmekte güçlük çekmezdik . Onların insan cinsinden oluşlarıdır ki eserlerinin niçin ancak kendileri tarafından başarılabildiği ve bizimde bir başkası marifetiyle yapılmadıkları hakkında bizi tereddütlere uğrattıyor ve araştırmalara mecbur ediyor. Tanrı vasıflarile dâhî vasıfları iyice hesap edilmeden tanrılaştırılan bu insanın eserlerinde hâkim olan müessir kuvvetlerin araştırılması biyoloji , patoloji , sosyoloji ve Psikoloji bakımlarından yapılabilir. Bu araştırmaların şimdiye kadarki neticeleri muammayı çözmüş değildir . İnsan dimağını belki büsbütün şüphelere sokmuştur. Bu şüpheyi bir tarafa bırakarak meseleyi şöyle kurmak suretiyle işi biraz kolaylaştırmak mümkün olabilmektedir : (Bu eser ancak şu konstürüksiyondaki bir zihin işleminin mahsulü olabilir , bu konstürüksiyonu haiz bir zihin taşıyan adama dâhî adı verilebilir.) Davanın bu şekilde kuruşu muammanın ancak bir cephesini , psikolojik cephesini ay-

dınlatmağa yarayabilir. Onunçin biz burada yalnız psikoloji bakımından dâhinin zihin mekanizmasındaki hususiyetleri belirten faktörleri tahlile çalışacağız.

Psikolokların dehâya her şeyden önce ilâve ettikleri kayıt (lâalettayin zekâdan daha fazla bir şey) kayıdır. Fakat bu (daha fazla) kaydını nasıl tayin ve nasıl tefsir etmelidir ? Psikoloklar bu meçhulü biraz daha aydınlatmak için dâhiliği (bütün bir benliğin nevi şahsına münhasır bir tezahürü) ve netice olarak ta dehâyı diğer şeyler arasında ve belki bu şeylerin hepsinden önce (üstün bir zekâ ile bezenmiş bir hassa olarak kabul ederler.

Ferdin fikir kalitelerinin hepsine birden üç faktör grubunun teşkil ettiği büyük bir sistem nazariye bakılabilir. Bu grubun en esaslı ve birincisi eşya ve hadiseler arasındaki münasebetleri kavramağa yarayan hususî zihin istidatlarıdır. Eşya ve hadiseler arasındaki münasebetler mantikî , illî, riyazî hendesi, şimik ve psikolojik v. s' münasebetlerdir, Münasebetleri kavramağa yarayan bu hususî zihin istidatlarına umumî zihin fakülteleri katılarak büyük sistemin ikinci faktör grubunu meydana getirirler . Bu fakülteler Tecrid , Tahlil , Terkib, Tenkid ve Tamim gibi zihin işleminin anahtarlarını teşkil eden fakültelerdir. Büyük sistemin üçüncü faktör grubunu münhasıran zihni olmaktan ziyade teessüriyet kabiliyeti, müşahede, dikkat, hafıza tahattur ve tedai gibi zihin amelîyelerinin keskin ve düzgün gitmesi için zarurî bulunan kalitelerle iradeli ve iradesiz intibaklar, telkine elverişlilik, itiyadlara , ananelere ve ekzersizlere hassasiyet kabilinden fikir reaksiyonları için elzem görülen teessürî (Affektif) fakülteler teşkil ederler. Dehâ adı verilen kuvvette bu faktörler en mükemmel şeklele mevcuddurlar.

Bunlar bir araya gelince dâhiliği esaslı bir surette tayin eden şu umumî zihin fakülteleri meydana çıkar :

- 1 — Problemlerin özünü kavramaya yarayan yakalayış hassası.
- 2 — Problemleri derinleştirmeğe yarayan derinlik hassası.
- 3 — Tanınan bir sürü teferruatı geniş, tek ve sentetik

bir görüşle ve mükemmel bir mimari eser halinde toplayış ve terki ediş hassası .

Bu üç umumî zihin fakültesi arasında esaslı ve zarurî münasebetler ve bu münasebetlerin doğurduğu neticeler vardır. Problemlerin özünü kavrayabilmek için öz olmıyanların da seri ve keskin bir bakışla ihata edilmesi , derinleştirilmeğe en çok değer noktanın bulunması için satıhtan görülüp geçilmesi gerekli noktaların birbirinden seçilmesi ve derinleştirilecek problemin üstünde durulması ve sonra şamil ve eksiksiz görüş mahsulünün orijinal bir halde sentetize edilmesi ... Bu sentez mevcut doğru (Vrai) ların en doğrusudur . Mevcud mantıkların en mantıkîsidir. Bu sentez mevcut derinlerin en derinidir . Vazihlerin en vazihî mevcut olabilenlerin en iyi olabilenidir.

Sayılan şu zihin fakültelerinin en mükemmel ve mütevazinin bir şekilde birleşmesi dehânın şahsiyetine daha bir çok karakteristikler ilâve eder . Bunlardan birisi dehâda orijinalitenin bulunmasıdır. Bu vasıfları haiz bir zekâ eşya ve hadiseleri diğer ferdlerden başka bir tarzda görecektir ve anlayacaktır. Bu görüş ve anlayış dehânın kendisi değil sayılan zihni vasıfların zarurî ve tabii bir neticesidir. Ondaki üstünlük yalnız başkalarına dediğini ve başkalarından bellediğini kabul etmemekle kalmaz, o kendisi başkalarına öğretmek için , kendine has bir tarzda , problemler vazeder. Bildiğini bildirmeğe çalışır, inandığına herkesi inandırmaya uğraşır. Bildirmek ve inandırmak için o güne kadar mevcut metod kâfi değilse metod icad eder, teknik elverişli değilse yeni bir teknik bulur, mevcut ifade vasıtaları darsa yeni yeni terimler ortaya atar. Böyle yapış ona onun orijinalitesini bahşeder.

Dehâ yalnız benliğinin dışında sosyal sıkıştırmaların neticesiyle ortaya çıkmaz . O içinden tepen ve içine sığmayan bir değiştirme ve yaratma buhraniyle tutuşmuş olduğu içindir ki orta mahlûkların boyun eğdiği dıştan sıkıştırmalara karşı şiddetli bir ekistaz halindedir.

Kuvvetli ve taşkın bir muhayyile onda yüksek zihni faaliyetle eşleşmiştir. Eğer taşkın bir muhayyile yukarda sayı-

lan zihin fakülteleriyle eş olmamışsa çocukta , delide ve rüyâ halinde olduğu gibi zihin işleyişi bütün sıhhatini, derinliğini, beraklığını ve vuzuhuu kaybeder. Binaenaleyh dâhîdeki muhayyile mevzun bir zihin fakülteleri topluluğunun gem vurduğu terbiyeli bir muhayyiledir. Tehayyüllerini kombine edebilmek dehânın vasfıdır.

Tahlil edilen entelektüel fakültelerin hepsi birden , zaruri bir tarzda , dehâyı pratik ahvalde ve icra hayatında onu başkalarından ayıran bir kıymet ve şeniyet hükümleriyle teçhiz eder. Tabiatıyla dehâ diğer mahlûklardan başka suretle hareket eder. Ahlâk mefhumları başka zemin üzerinde ve başka şekiller almıştır. Bundan dolayı da onun hareketi çok defa diğerlerini kocundurur. Başkalarıyla , muhitiyle onda kuvvetli bir istiklâl ve muhtariyet duyguları ve hamleleriyle tehlikeleşen bir ihtilâf hâli vardır. Bu ihtilâfın şuuruna malik olan dâhi zaferi elde etmek için başvurulacak bütün tedbirleri de elinde tutar. Bu vasıflarla dehâ önce içinde kendi yaşayabileceği bir âlem yaratır , bu âlemin haliki ve mahlûku kendisidir. Bu âlemin nizamını kendisi kurar, bu nizama kendisi uyar , burada ne müdahale kabul eder, ne tenkid . Bu müdahalesiz âlemlerde o orta dihağların, altında ve karşısında eziltikleri tezadları cemetmiştir. Sûbjektiflik yanında objektiflik , eserlerindeki ferdilik ve tipik yanında umumîlik ve maşerîlik , analitik bir zihin yanında sentetik bir zihin , realist bir tecrid, müşahede ve muhayyile yanında heyecanlı bir idealizm uzaktan bir yarı sezîş yanında aydınlatıcı bir mantık ve doğrultucu bir tenkid...

Dehânın şu vasıflarına her şeyden ve kolayca edinilen bir teassürlenme kabiliyeti munzamdır. Bu çok çabuk ve kolayca teassürlenme kabiliyetinin dizginini onda bu istidadla beraber kolayca ve çabukça harekete gelen diğer zihin fakülteleri ellerinde tuttıkları için hedefe ulaştırıcılığına göre bu teassürlenme kabiliyetini çoğaltmak ve azaltmak imkânına da maliktir. Bu hassa ile dahî büyük bir dinamizme ve süratli bir ruhî enerji akışına sahibdir . Bu akışın yanında dehâdaki kendi kendini mütamadî kontral hassası, kendine hakimiyet, olgunluk ona içinden ve dışından gelen bütün zorlukları ötelemek için bütüne imkânları hazırlar. Bu imkânlar onu yenme-

ğe ve yaratmağa zorlar. Bu haliyle o bir adam, fakat insanüstü bir adamdır.

§

Henüz gözyaşlarını silip te okuma kudretini kendinde bulamamış olan okuyucu .. Şu kuru ve böyle bir gün için muhakkak biraz souk satırları sıralamak için pek az zaman önce Kopenhagda toplanmış olan uluslararası bir psikoloji kongresine verilmiş bir rapordan istifade ettim. Ulu Atamızın kurduğu ve düzenlediği bütün eserlerde onun dimağı da bütün dâhiler gibi bu prensiplerle işledi. Bizim Atamızın şahsiyetinde bu vasıflardan daha başka, daha üstün, bu gün belki kimsenin bilmediği fakat zamanın ve hadiselerin, ilerlemelerin muhakkak aydınlatacağı daha gizli kuvvetler de vardır.

Onun soyundan her ferddeki yas yatışıp eserlerini daha iyi kavrayan ve inceden inceye tahlil edebilecek olan onun çocukları bu gizli kuvvetleri daha vazih ve daha anlaşılabilir bir halde âleme tanıttacaklardır. Bu tanıtmaya psikoloji âlemi için de en büyük kazanç olacaktır.

Mehmed Naci Ecer

Hatıralar

(*Bense yalnız söyledim, kumanda ettim sen; benden daha büyük işler görmüşsün .*)

— Sakarya harbinde sen ne yapın ?

— Mektepte kalan dokuz öksüz kızımın hastanelerde yaralıların ıztıraplarını tehvine, ihtiyaçlarını temine çalıştım.

— Bense, yalnız söyledim, kumanda ettim; sen benden daha büyük işler görmüşsün.

Bahsedilen mektep o zamanki Ankara Darülmullimatı idi. Sakarya harbi sıralarında hastane olmuştu. Biraz bu sebeble , biraz da harb sahasının yakın oluşu yüzünden talebe ve muallimler dağılmıştı. Dokuz kim-esiz kız çocuğu da bana emanet edilmişti.

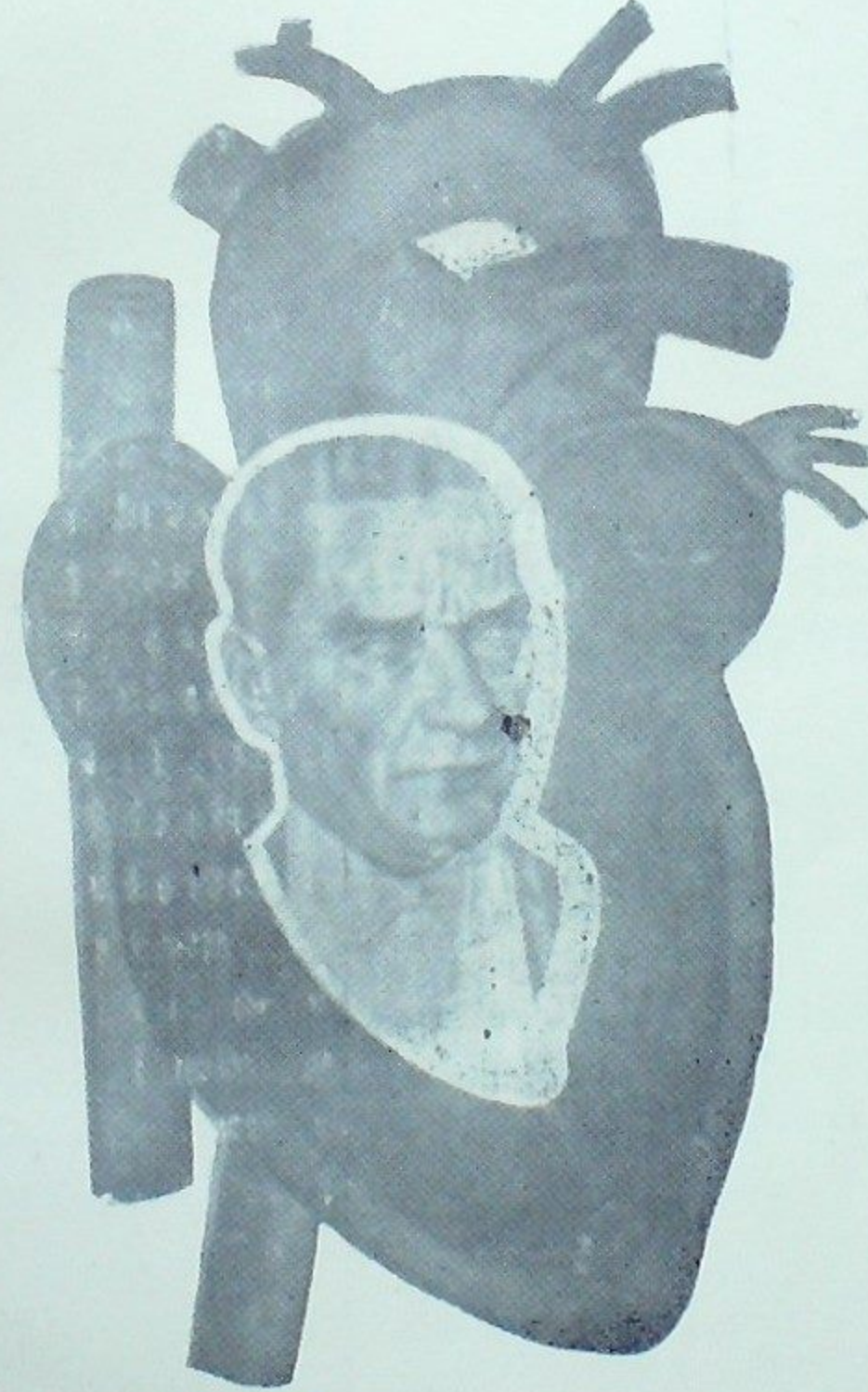
Ben onları Ankarada hastanelere ve hastane oluş yerlere dağıtmıştım... Yaralılara baksınlar diye. Kendim de onları kontrol ediyor, ve çok kerre işlerinde kendilerine kolaylıklar göstermiye çalışıyordum. İşte yukarıda bahsettiğim dokuz yavru bu çocuklardı. Sakarya harbinde ne yaptığımızı soran zat ATATÜRK tû, yaralılara baktığımızı söyleyen de bendim.

Büyük adam , bizim yaralılara bakmamız işini , dünyanın en orijinal tabiyeli ... savaşlarından biri olan Sakarya savaşı kumandanlığından üstün görüyordu.

* *
*

Sanatın hakkını veren kahraman

İkinci İnönü zaferini takib eden günlerde ben Atatürke bir tablo takdim etmiştim. Bu, fonu İnönü olan bir tablo idi.

5 Kânunu Sani okulunun çocuklarına Atanın nerde olduğunu sorarsanız size bu resimle cevap verirler

bir yaralı tarafından taşınan daha ağır bir yuralıyı gösteriyordu .

Aradan birkaç gün geçmeden aslı Türk tarih kurumunda saklı şu teşekkür mktubunu aldım :

A n k a r a
14 - 5 - 337

*Ankara Darülmuallimatı resim
muallimi Tahsin Beyenfediye*

İkinci İnönü muharebesinden duyduğunuz tehassüsü ifade eden ve liyakat sanatkâranenizin timsali bulunan levhayı kabul ettim , teşekkürler ederim efendim .

Türkiye büyük millet
meclisi reisi

M. Kemal

Şu vesika benim sanatımı değil , onun henüz harb vaziyetinde bulunduğumuz bir zamanda bile ne kadar centilmen olduğunu ve harb devrinde sanatın hakkını unutmadığım gösterir .

O, Yaşiyor

Her gün matem içinde kalemim titremekte...
Kapıyor gözlerini her gün ıslak bir perde...
Şakaklarımı her gün oğup düşünüyorum,
Dönüyor gözlerimin önünde bir uçurum...

Halâ kanat çırpıyor gökler bütün hızıyla,
Halâ ağlıyor Bayrak ayıyla yıldızıyla...
Lâkin bu hadiseye inanamıyor kafam,
Toprak olur mu ölmez toprak yaratan ATAM...

Bu beklenilmez acı bizi yaktı kül etti.
O, bizim canımızdı, O, bütün bir millettir..
Gerçi O hastayken de dememişti bir tek "Of..."
Şimdi elden gelmiyor her dakika dememek "Of..."

ATAmızın hayata göz yumması ne demek...
Onyedi milyon kalbin, o ki kalbiydi bir tek...
Derdik: O kalb durursa Türklüğün kalbi durur...
Güneş söner, yıldızlar düşer tabiat kurur...

Fakat O peygamberin mucizesi işliyor...
Yarattığı dünyanın göğünde genişliyor...
Halâ o şen güneşin ışığı altındayız...
O güneşten uzanan akları öpen yayız...

Altı nurlu ekunun çizdiği şerefli yol
Olmuştur ülkümüze ne mukaddes bir sembol..
Eserine bağlıdır aklımız irademiz,
O dünyalar durdukca uğuldayan bir deniz ...

Çınlamakla kalmıyor yalnız büstünde sesi...
Dalgalanıyor bütün başlar üstünde sesi...
Hayır, hayır ölmedi, yaşayacak ATATÜRK...
Kaldır başını, gökü kaplamış bak ATATÜRK...

Bir ufuktan bir ufka uzanarak bakan O...
O hayat kaynağıdır.. Damarlardaki kan O...
Uzatmış kollarını boşluklarda yatıyor ...
Halâ kalbi vuruyor, halâ nabzı atıyor...

Küre dönüp durdukça o böyle duracaktır...
Her dakika sesini bize duyuracaktır..

Sabri Güzel

İnkılâbcı Atatürk

YAZAN : Durmuş Türkmenoğlu
Seyhan nüfus müdürü

Bütün bir ömrü, milletini yükseltmeğe hasretmekle, büyük bir medenî ve siyasî eser kurmakla tükenen Atatürkün gözü arkada kalmamıştır.

Hızını almış olan bu millet ebediyen Kemalist Cumhuriyet içinde, Kemalizmin izinden, daima medeniyete, daima iyeye, doğruya gidecektir.

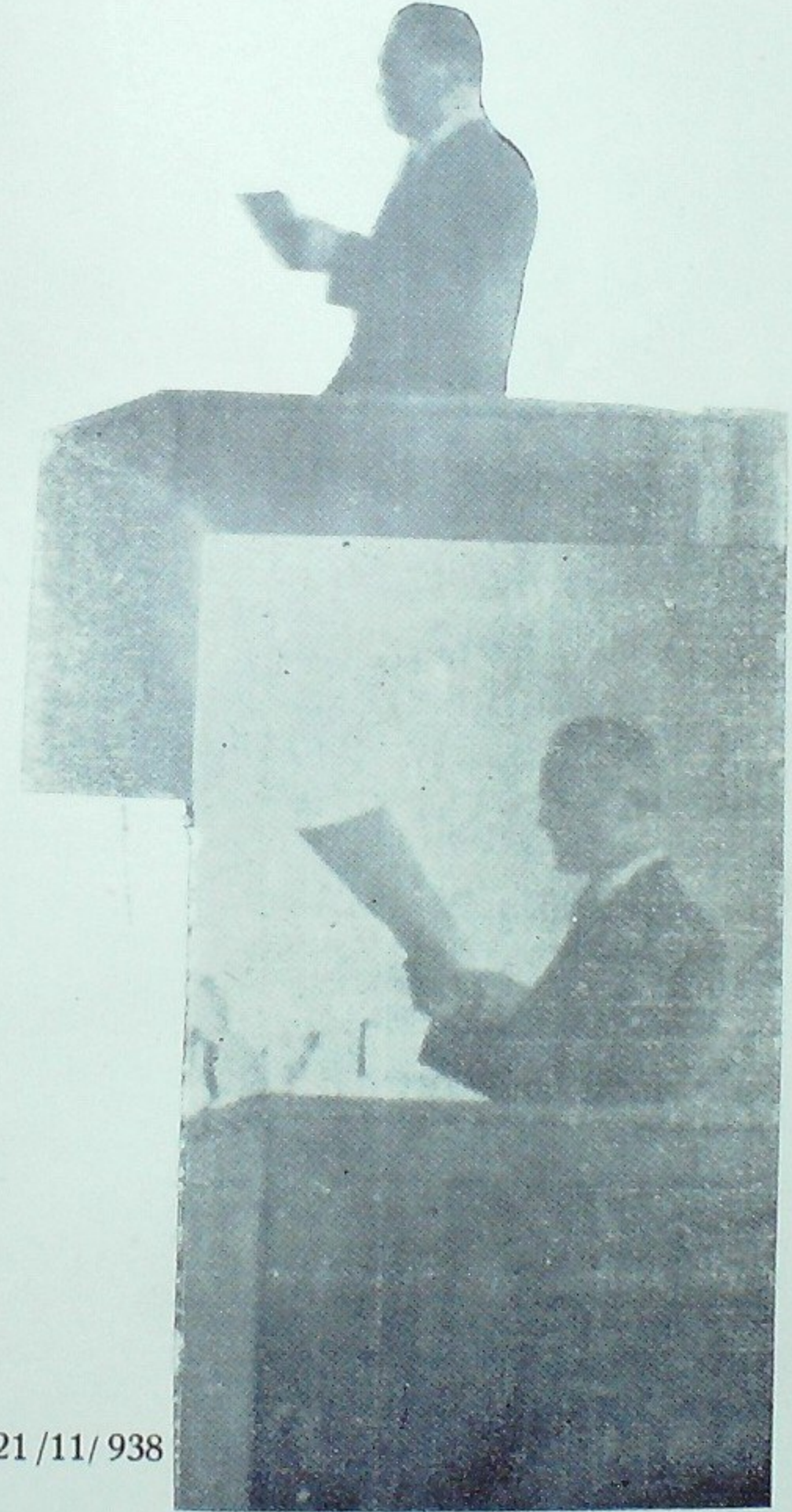
Ulu önder yeni Türkiyenin yapıcısı olmuştur. Yer yuvarlağı üstündeki bütün bir millet, şimdi, Türk vatanına halâskârına ve memleketini baştan başa değiştiren inkılâbların amili, muhterem şefi için haklı olarak ağlıyor.

O Atatürk ki şöhreti memleketten memlekete geçerek her milletin saygı ve muhabbetini kazanmıştı.

Mustafa Kemal, banîsi olduğu Türkiye Cumhuriyetinde hiçbir zaman hiç kimsenin malik olmadığı hududsuz kuvvet ve salâhiyete sahibdi. Bu derece derinden sevdiği memleketinin modern inkişafına engel olan asırlık ananeleri ve dinî adetleri yıkmak için bir tek imzası kâfi gelmişti. Böyle olmakla beraber, Atatürk, katiyen bu kudretini sui istimal etmemiştir. Atamızın iftihar ettiği ve gurur duyduğu keyfiyet, medeniyet eseri idi. Atatürk her eline aldığı şeyin ta amakına kadar nüfuz ederdi.

Büyük islahatçı Atatürkün kalbinde "Türkiye,, yazılı idi. Artık Kemal Atatürk adını koca tarih bile taşıyamıyacaktır.

Atamızın ölüm haberini duyan dünya üzerindeki bütün

21/11/938

Millî yastan sayfalar :

Ömer Sanver Halkevinde Büyük Atanın Gençliğe hitabını okurken

Seyfi Tezer Büyük ölünün bir destan olan hayatını anlatırken

milletler gözyaşlarıyla yeni bir deniz vücuda getirmişlerdir. Bütün dünya Atatürke (Harb ve sulh tanrısı idi) diyor.

Krallar, reisi cumhurlar, kara , deniz ve hava başkumandanları ve hulâsa bütün dünyadan tayyarelerle akın ederek naşını selâmlamağa geldiler. Denizlerimiz büyük gemilerle doldu. Göklerimizdeki tayyareler güneşin ziyasına mani olacak kadar çoktu. İşte hep bunlar Atatürkün cenazesini selâmlıyorlardı . Bir mahşeri andıran Ankara dünya devletleri mümessilleriyle dolmuştu .

İşte bu anda bütün bunlar "ne mutlu Türküm diyene" sözünü tekrarlarken yabancılar Türk olmadıklarına dünyalar kadar pişman olmuşlardı.

Bu derece büyük takdir kazanan inkilâbçı Atatürk 29 teşrini evvel 1923 saat yirmide Büyük millet meclisinin kabul ettiği bir kanunla Türkiye Cumhuriyetini tesis etti ve Atatürk ilk defa reisi cumhur seçildi.

9 Eylül 1923 de (Halk partisi) prensipleri arasına «Devletçilik», inkilâpçılık" vasıflarını da ilâve ederek cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, lâik, devletçi ve inkilâpçı Türkiye dünyanın kiskanç nazarlarında sarsılmaz mevkiini aldı.

Atatürk reisi cumhur olduktan sonra sulhçü bir şefti Sulhçü olabilmek emin esaslara, yani kuvvetli olmağa istinat eder

Atatürk her şeyden önce askerdi . Asker başladı . Türkiyeyi asker olarak kurtardı . Bu aralık Osmanlı tarihinin bozuk zihniyetiyle tereddî eden padişahlık orduları yerine motorize edilmiş kuvvetli , modern teşkilâtli , silâhlı ve kuvveti tam ve emin şerefli zaferler tarihi olan cumhuriyet ordularını kurdu.

Memleket hakikî sükûn ve sulha kavuşunca büyük şefi bir taraftan memleketin iç umran , inkişaf , tekâmül ve kültürünün endüstrisinin hızla yürüyebilmesine istinad olabilecek kanunlar kazırlarken diğer taraftan (25 teşrin sani 1925) de şapka giyerek kıyafet inkilâbı yaptı . (17 şubat 1926) da Türk kadınına hürriyetine kavuşturdu.

Ve kadın ailede , cemiyette medenî haklarına erdi. (24-
mayıs 1928) de beynelmil rakamlar kabul edildi ve (3 teş-
rini sani 1928) de Türk harfler kanunu kabul edilerek harf in-
kilâbını da yaptı .

Harf inkilâbı Türk kültürünün inkilâbı oldu .

Türkiye meçhul kalan ilim dünyası , cumhuriyet evlâdının
zehâsı önüne serilirken okuma yazmadan bile mahrum Türk
milletinin hayret veren bir hızla cumhuriyetin altı ana vâfına
lâyık seviyeye ve kemale erişebilmesi inkilâbları tahakkuk et-
tirildi . ve birde bir Türk milleti ulu atasını baş muallimliği
hassasiyeti karşısında aynı titizlikle okudu , yazdı .

(23 Mart 1931) tarihinde tahsil mecburiyeti kanunu ka-
bul edildi ,

(15 Nisan 1931) de de Türk tarih kurumunun esasla-
rını koyan Atatürk , Türke , şerefli tarihinin bitaraf olmıyan
yabancı müverrihlerin ve siyasetlerine ilmi kurban eden koyu
milliyetçi yabancı alimlerin takdir ve hükümleri altında kapalı
kalan anahtarları vardı . ve bu hareket ilim dünyasına da yeni
bir veçhe ve istikamet ve yeni , mühim doküman ve esaslar
kazandırdı .

(12 Temmuz 1932) de , Türk dil kurumu ile dil inkilâ
bınının başlangıcıdır . Atatürk dehâsının bir kıvılcımını da tarih
ve dil ilmine çevirince tarihten önce başlıyan bir meşale bu
güne kadar bütün tarihin seyrini aydınlatarak ilme yeni dene-
meler verdi , ve yine bir şule dilleri aydınlatarak (Güneş —
dil) teorisinin esasları vazolundu .

Türk dili yabancı dilerin esaretinden kurtarıldı .

(21 haziran 1934) de soy adı kanunu kabul edildi .

Soy adı kanunu cemiyete bir hüviyet verdi . 26 ikinci
teşrin 1934 de büyük öndere (ATATÜRK) soyadı verildi .
27 de lâkap ve unvanlar kaldırıldı , bu kanunlar inkilâbın ifa-
deleridir . Aile hayatının tam bir hüviyet ve soyla ayrılıklarını
tesbite amel olan soy adı kanunu medenî adlandırmayı kurmuş
bulundu .

Dil ve tarih hareketleri 25 haziran 1935 te (dil, tarih coğ-
rafya) fakültesi kurulmasıyla son sistemli şekline erdi. Bu ara-
lık endüstri inkilâbı seri adımlarla bu günkü inkişafına mazhar
oldu.)

Atatürkün inkilâbçı vasıflarını kısa hatlarla çizmeye çalıştık.
Büyük Türk Atası dehâsını (1923) ile 1938 yılları arasındaki 15
yıl gibi dar zaman içinde Türk milletine her eksiğinde bir mür-
şid, bir rehber, bir kurucu olarak görüyoruz.

Atatürk askerdi, ve fakat basit bir kumandan değil harp
ilminde kendisine mahsus hamleleriyle mütearifeler, yeni harp
usulleri ve prensipleri koyan alim kumandı.

Her inkilâbında olduğu gibi mevzuatını önce kendi dene-
yen Atatürk, harp ilmini de klâsizmin pençesinden kurtararak
modern inkişafına vardırdı.

Atatürk sosyoloğdu, tarihçi idi, dilciydi, dilde ve tarihte
(Atatürk mektebi) tesise muvaffak olan büyük şef dünyaya ke-
malizm prensipleriyle pek yeni realiteler bağışladı.

Atatürkün inkilâpçı vasıflarındaki en büyük karakteri bir
hükümle tebarüz ettirmek mümkündür. Onun dinamik dehası eski
mekteplerin birbiriyle çarpışmadan fazla bir şey yapmayan naza-
riyelerini maskaralaştırdı, ve yeni pek yeni realiteler sıralayarak
ilime prensipler bağışladı.

İktisatçı Şef Atatürk

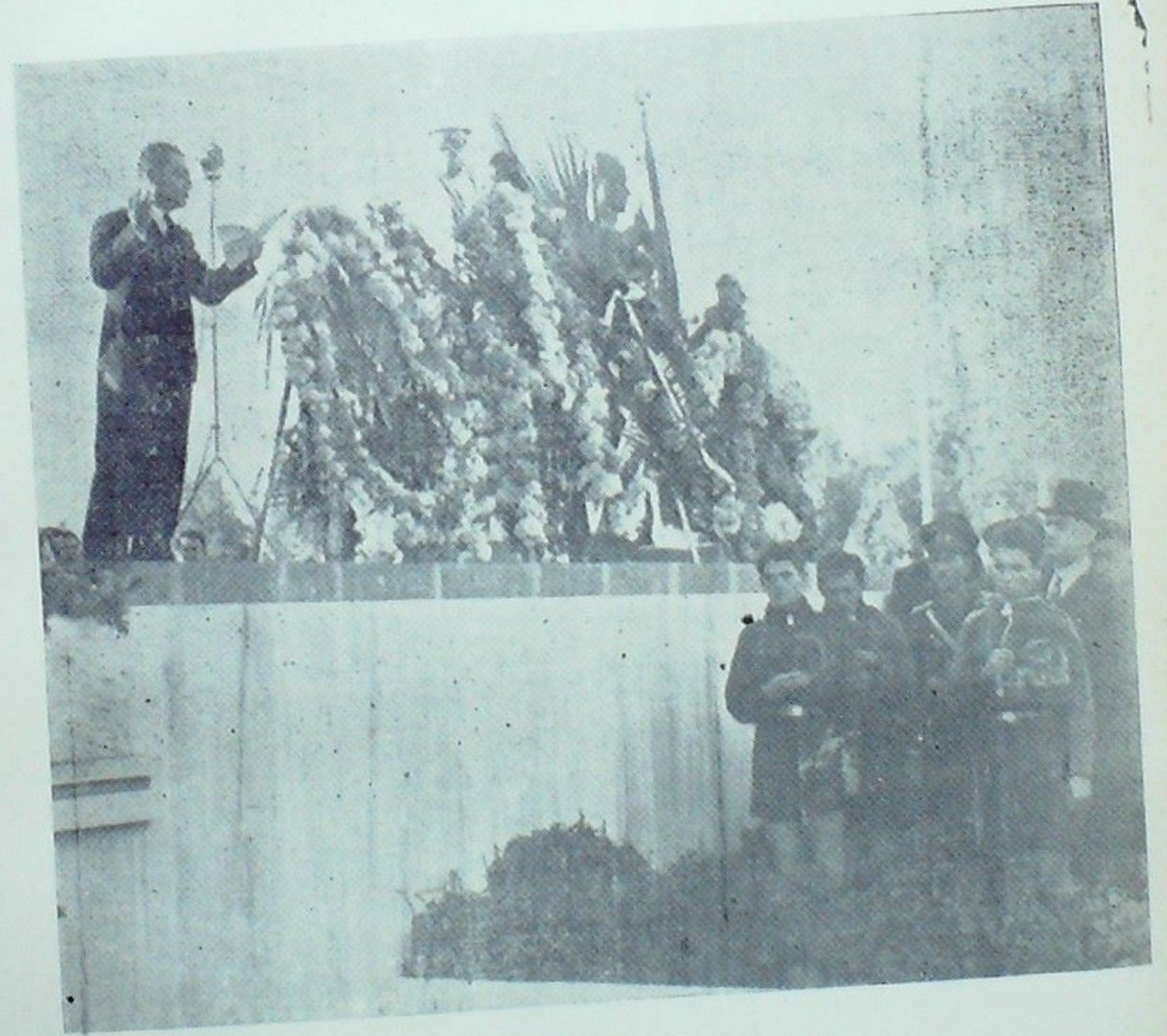
Yazan Zihni Bayo
29/11/938

Aramızdan ve başımızdan maddeten ayrılmasile bizi acılara boğan, bütün Türk dünyasını arkasından ağlatan ve koca bir cihanı elemle dolduran Atatürk; en değerli bir varlık olarak Türklüğe miras bıraktığı Cumhuriyeti, gençliğe emanet ettiği yurdu ve Türk milletine armağan ettiği Kemalizmiyle dünya var oldukça kalplerimizde, ruhlarımızda, dimağlarımızda, düşüncelerimizde, her hareketimizde ve işimizde yaşıyacaktır.

Kurtuluş ve Hürriyet için Türk kanile yuğurulan ve Atanın arkasından dökülen gözyaşlarile sunulan bu mübarek toprakların her avucu milyarlar değerinde ve her zerresi bir Aslanın pençesinde dir.

Bize, bin bir çeşit düşmanla boğuşarak kurtulmanın, Hürriyet ve istiklâle kavuşmanın tadını tattıran Aziz Atamız, çocuklarına en yüksek medenî seviyelere ulaşmanın, kafaları bilgi ile doldurmanın ve yurdumuzu servete, refaha kavuşturmak için bitmez tükenmez bir hazine olan servet kaynaklarından istifade etmenin de yollarını gösterdi.

Türk milleti asaleti kaybetmeden esaret içirde yaşadığı çok kara günlerde onun emrile kurtuldu. "Ordu-lar ilk hedefiniz Akdenizdir," diyerek ilk büyük emri

Hâdi Okan
Atatürk Anıtında Halkevinin teessürünü dile getirirken
21 Sontesrin 938

veren Başkumandan bizi refahlı , saadetli , varlıklı , zengin ve medenî yaşatmak için "ikinci hedefiniz iktisattır,, diyen baş iktisatçı oldu . Bu emrile başta Devlet makanzması olduğu halde bütün yurdu seferber ederek bizi bu günkü iktisadî seviyeye ulaştırdı.

Zaten Cumhuriyetimiz gibi her iyi şeyimizin sonsuz mebdel ve azemetli kaynağı Atatürkün dehâsı değil midir?

Biz bu emirde ve bu emri takib eden parlak muvafakiyetli işlerde ; büyük Dehâyı , Ulu Şefinizi , Başkumandanımızı , başöğretmenimizi , dâhî diplomatu , çok büyük insanı ve insanın da insaulığın da çok üstünde olan Aziz Atamızı iktisatçı Şef olarak görüyoruz .

Atatürk , Türklüğü yokluktan kurtarıp varlığa kavuşturan , meteliksiz bulup kapitalist yapan, düşmanlara hizmet etmekten kurtararak fabrikatör haline getiren, Çifçi ve köylüyü malına ve yurduna sahib eden, ticareti yabancıların elinden alıp sahibine veren bir kudret ve dehâdır. "dehâdır,, diyorum . Çünkü o dehâ bütün benliğimizde işlenen Kemalist ruhla ve yaratılan büyük eserlerle ebedîdir. Olup giden bir vücud , bize kalan kendisidir . Bu gün Türklüğün benliğinde , ruhunda , dimağında , kalbinde yaşayan ve ebediyen yaşıyacak olan Atatürkün dehâsı Türkün dehâsıdır .

Atatürk gençliği Atalarının telkinleriyle yuğurulmuş, altı meşalesile yolunu tayin etmiştir .

Bu gençliğin dimağı Kemalizim kültürüyle dolmuş ve kalbi medeniyet aşkile yanarak kendisi Ata ve yurt sevgisile kavurulmuştur .

Biz , Atamızın Fâni Vücudu arkasından çok ağladık . Hâlâ da ağlıyoruz. Fakat onun yolunu bırakmadan Büyük Başbuğumuz İnönünün direktiflerinden ayrılmıyarak ve sendelememek için arkamıza bakmıyarak mede-

niyet sahasında , iktisadî sahada durmadan , dindenmeden daima ilerliyeceğiz ve her gün dünkünden daha iyisini yapacağız. Mühtac olduğumuz kuvvet damarlarımızdaki asil kanda ve istediğimiz ışıık altı meşalede vardır ; İdeâlimiz Kemalizm ve rehberimiz İnönüdür.

Babam için

Sen gittin , ışısız kaldı yuvamız ..
Ağladık ardından , bilsen ne kadar !
Ulaşıır mı sana bizim duamız ,
Ses verir mi bize yattığın mezar !

Sen öldün, boynumuz kaldı bükülü,
Şimdi, bak, bize de yetim diyorlar..
Baba , sen ölmedin, değilsin ölü ;
İçimizde senin muhabbetin var .

Baba , çocukların hıçkırır, ağlar..
Anamız başına karalar bağlar ,
Bu ölüm bizlerin içini dağlar ;
Ah .. Babacığım sen ö'memeliydin ..

Salih Kemal Boğa
ADANA

A T A M A

Yürümüşken Asyanın dûvalı ellerine,
Kanadınla hızlanıp çıkmışken bellerine,
Tufanına tutuldun karıştın sellerine
Acunun tek kartalı sevgili babacığım.

* *

Bükülmez kollarında dermanın mı kalmadı;
İstediğin şifayı Allaha mı salmadı.
Ezrail denen nankör neden beni almadı.
Acunun tek kartalı sevgili babacığım ?

* *

Fidanlar bitmez oldu şu anda bağımızda,
Bülbüller ötmez oldu şu anda dağımızda,
Kimsesiz kaldık artık şu gençlik çağımızda,
Acunun tek kartalı sevgili babacığım.

* *

Yurdumuzdan öteye kara perdeyi ittin,
« Altıok rehberindir oğlum » diyerek gittin.
Bizi öksüz bırakıp hangi ellerde bittin
Acunun tek fidanı sevgili babacığım ?

* *

Onbeş yılı bitirdik getirdiğin güneşle,
Işığında yürüdük özgenlik denen eşle,
Dört bucağı aradık baba diye kardeşle
Acunun tek lideri sevgili babacığım.

Mehmet Ağlıboğaz

Erbek Lisesi

Ölüm ve Türk

Ölüm, korkunç ve hissiz hayalet! gizli tırnaklarıyla kalbleri oyan canavar! Sana hıncım var, senden intikam alacağım..

En sonunda boynunu bükerek önümde eğilmeye mecbur olacaksın ve derin azabını tadacaksın!..

Bugün güzel ölkemi ve soylu ırkımı yaslara bürüdüün.. Dünyayı, insanlığı yaslara bürüdüün. Manasız bir iş yaptığının farkında olmadın. Pişman oluncaya dek sana kabredeceğim; bu, benim hakkımdır, Atamı elimden aldın. Yaradanı saymasam yeridir.

Tabiatın kanunlarına isyan etsem günahkâr sayılmam, yaradanım elimden gitti.

O, kurtarıcıydı, O yaratıcıydı, O kahramandı, O insanın ta kendisiydi.

Sen bana onu çok gördün. Kışkandın, kendine çektin! Fakat mağrur olma, muzaffer değilsin? Çünkü o dipdiri manevî varlığı ile bendedir.

Cismini almakla onu öldüremezsin, yok edemezsin. Sönmez bir kutsal varlık halinde Allaha yükselen Atam ebediyetin, tarihin ölmemezlik timsalidir.

Bu timsal kalbimin Atasıdır. Bu timsal! iç kuvvetlerinin enerjisini çelikleştiren mukaddes örsdür ve ben

Türküm, ölmeyen Türk. Gökler devrilmedikçe, yerler çökmedikçe ölmeyecek Türk! ..

Ölüm denen canavar, beni tanıdın, değil mi? ..

O halde, selâma dur !

Vehtî Eoing

Ağla Türk, Ağla!...

Kan değil, sade figandır şu nabızlarda atan,
Yeniden doğmayacak gündü ufuklarda batan,
Oydu Türk oğlunu dünyalara aslan tanıtan ,

Ağla ey türk, seni öksüz bırakıp gitti atan,
Dövünüp gözyaşı dökmez de ne yapmaz bu vatan
Yurdumun her taşı her toprağı feryad ediyor,
O sağ olsa, dı da, Türk genci, ben ölsem diyor.
Ne kadar kendimi tutsam yüreğim kan gidiyor.

Ağla ey Türk, seni öksüz bırakıp gitti Atan,
Dövünüp gözyaşı dökmez de ne yapmaz bu Vatan!
Atadan kaldı emanet sana Cumhuriyet,
Oğul en kutlu vazifen ona merbutiyet;
Altıok rehberin oldukça duacın millet. .

Ağla ey Türk, seni öksüz bırakıp gitti Atan,
Dövünüp göz yaşı dökmez de ne yapmaz bu Vatan,
Atan öldüyse onun Milleti, sen sağ olasin.
Bırakıp gittiği varlıklara hep bağ olasin
Vatan üstünde dikilmiş koca bir dağ olasin..

Ağla ey Türk, seni öksüz bırakıp gitti Atan,
Dövünüp gözyaşı dökmez de ne yapmaz bu Vatan!

Adana ; 10 - 11 - 938

Sulh hâkimi Hâdi Okan

Yıl 1938, Ay onbir, gün on

Kara yıl, kara ay, kara gün; Türklük sana nefretle bakıyor; Atasını aldın. Beşeriyet senden nefret ediyor; en büyük kahramanını aldın. Türklük Atasını arıyor.

Beşeriyet büyük insanını arıyor. Tarih en büyük kahramanını arıyor.

Ağla ey gençlik, ağla! Hem nasıl ağlamazsın.

Ah ! insafsız ecel onu bize çok gördü. Bizi Atasız bıraktı.

Ey Çanakkalenin ateş kasırgalarına göğsünü siper eden kartal! Öümle her dakika baş başa kaldın. Conk bayırında o, mukaddes kalbine uzanmak cesaretinde dahi bulundu, fakat muvaffak olamadı.

Ey Dumlupınarın, Sakaryanın eşsiz askeri; Otuz ağustosun mucize kahramanı! Bu çetin kavgalarda dahi sana yaklaşamıyan o alçak ölüm, hileyle, ancak, cismini alabildi.

Ecel; hain ecel ! Atamızı hangi talihli toprak kucaklıyacak?... Hayır ! toprak dedim.. değil onu 18 milyonun kalbi kucalıyor. 18 milyon değil! gelecek milyonların kalbi sana mezar olacak.

Atam!...

Sönmez bir güneşsin sen ufkumuzda her zaman,
Bir küsuf anı ki bu kalmadı bizde derman.

Ey Türk genci! sen onu kalbinde yaşat ve an.
Odur ebedi Atan, odur en büyük Atan.

Büyüklerim!...

Ancak maddiyette kalan bu kaybın en büyük teselisini biz gençlikte bulabilirsiniz. Bunu siz büyüklerimize ve bütün dünyaya karşı ispat edeceğiz. Daima onun nurlu yolundan kıl kadar şaşmayıp; altı ok kesin hedefimiz oldukça; milletimizi en medenî devletler seviyesine çıkarmak değil onu hiç bir milletin ulaşamayacağı bir kata çıkaracağımıza gençlik gibi bende bir daha andıçıyorum.

Ziraat okulu

ALİ RIZA AYDOĞAN

Yarı Çekilmiş Bayraklar

Kim derdi yıllarca sonra bayraklar yarıya inecek!

Tarih ona boyun eğecek.

Kim derdi büyük kahraman ölecek..

Hayır o, ölmeyecek.

O, milletin mâkus talihini yenmek için doğdu.

O, ölmeyecek.

O, Anafartalarda başına muzaffer bir çelenk geçirdi:

Celâdet, cesaret ve galibiyet çelengi.

Sonra bunu büyüttü. Türk milletinin manevî meziyetine ekledi.

19 Mayısda ateşlenen, Türkün yenilmez imanı
Lozanda alını açık olarak çıktı.

İşte emperyalistlerin suratına indirilen hakikî medeniyet sillesi.

Kim derdi yıllarca sonra bayraklar yarıya inecek.

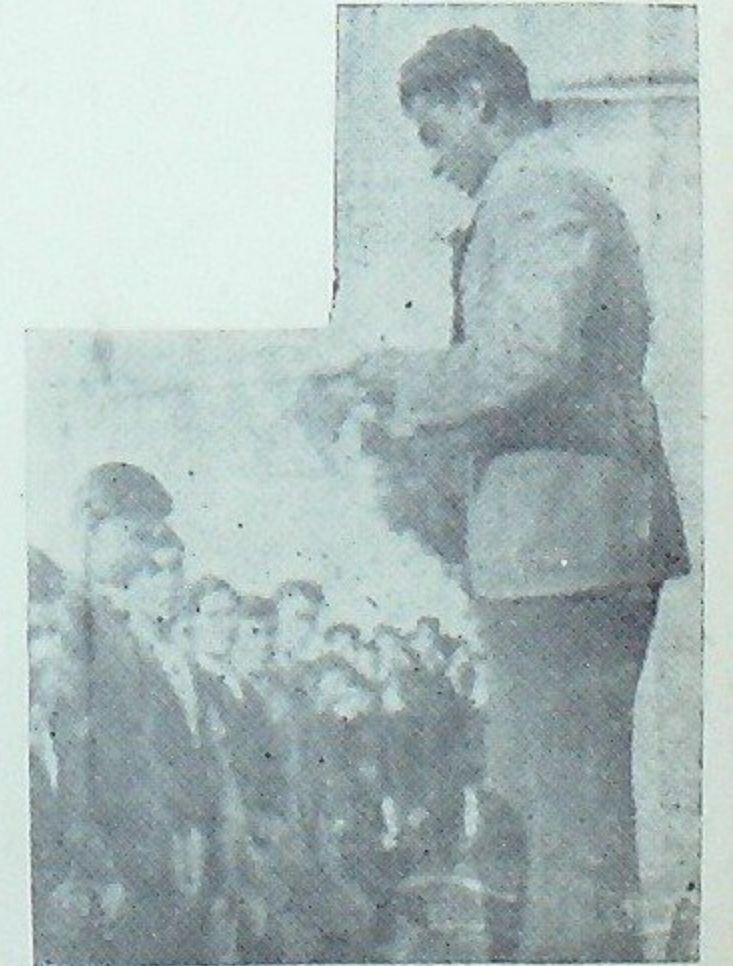
Büyük yastan akisler :

Müveddet Altıkulaç

Atatürk Anıtında Atatürk hasretini dile getirirken

21 - 11 - 938

Bir Liseli (Recai Diblen)
teselli kabul etmez teessürünü
arkadaşlarına söylerken

16 / 11 / 938

Tarih ona boyun eğecek.

Kim derdi ayyıldızın kanadı kırılacak.

Kim derdi O, küçük bir tabutun içine sığacak.

Hayır, Onu kâinatlar bile istiaab edemez.

Dün onun üstüne örtülen bayrak, onun adı de-
ğil miydi?

Onun ardından ağlıyarak koşan onyedi milyon onun
oğlu değil miydi?

Üzerinde binlerce şehidin yattığı şu toprak Onun
vatanı değil miydi?

Evet Onundu. Herşey Onundu.

O da bizimdi. Bizim Atamızdı.

Başımızda dalgalanan şu bayrak, Onun mukaddes
Tabutuna sarılmak için iplerini çözmemiş miydi.

Evet şanlı bayrak onun naşı önünde eğildi.

Onun önünde bütün bir cihan hürmetle eğildi.

Evet Atatürk ölmedi. O, Türk milletinin Ebedî ola-
rak göğüslerinde yaşıyacaktır.

O, ölmeyecek, yalnız adı yaşıyacak.

Albayrak yaşıyacak.

30.11.938

Adana Erkek Lisesi

Son sınıf edebiyat : A dan

Hamza Eroğlu

Ebedî Atamız

Derinden bir sukût, büyük bir yara,
Gözümüzde bütün dünya kapkara !.
Bütün varlık bu gün başka biçimde,
Herkes kalbi kırık, keder içinde..

Verdin de bize bir dağ deviren hız,
Sonra sönüp gittin YÜCE ATAMIZ!..

Kuşlar uçmaz oldu, yapraklar çöktü,
Bu haber kalplere bir hicran döktü!
Bülbül ötmez oldu, güneş te durdu,
Bir ölüm kanadı kalplere vurdu!

Ağlıyarak ana, baba, oğul, kız
Diyor. Biz ölseydik YÜCE ATAMIZ!

Kalplerde sizler bir acı, yanık ses,
Bu gün boynu bükük geziyor herkes ..
Bu ne bahtsız, kara, unutulmaz gün,
Neydi yarattığın harikalar dün?

Bizler yükseltmeğe gayeni varız,
Nur içinde uyu YÜCE ATAKIZ!

Bütün varlık ağlar hep için için,
Bayraklar yarıda bu gün ne için ?
Herkesin kalpleri matemle dolu,
Ağla, ağla, mahzun ey anadolu!

Hiç durmadan için için ağlarız,
Söndün güneş gibi YÜCE ATAMIZ!

Ağla, durma, ağla mahzun tabiat,
Ne vakıtsız gitti büyük bir hayat..
Bütün cihan höngür höngür ağlıyor,
İki milyar insan matem bağlıyor!..

Kurduğun ülküyü yaşatacağız,
Ulusun sağ olsun YÜCE ATAMIZ.

Neye inler inim inim bu toprak?
Neye durur mahzun mahzun bu bayrak?
Beni alsaydı bu vefasız ölüm,
Kalplere çökmezdi bu acı bölüm..

Söndü güneş yine parlıyor yıldız,
Gömüldün tarihe YÜCE ATAMIZ!

yurdumun gözleri dolu hep yaşla,
Anafartalar da bakar telâşla..
Sakarya hep mahzun mahzun akıyor,
Afyonun dağları göğe bakıyor..

Feda idi sana bizim canımız,
Hiç sormadan gittin YÜCE ATAMIZ!

Arastan Merice dayandı ülken,
Her zaman yaşarsın kalbimizde sen...
Ölmedin, ölmezsin sen ey ulu şef,
Daima yaşıyacak bu büyük şeref!..

Tanrılaştın, seni hep yaşatırız,
Ölmedin, ölmezsin YÜCE ATAMIZ!..

10 / 11 / 938

Weli Akfekin

Rahatça Uyu..

Pırıl pırıl yanan ,
Göklere uzanan ,
Temiz , lekesiz bir su ..
Ve onun ebedi yolcusu ,

Gözyaşları içinde uzaklaşıyor .
Ay ve yıldız ışıklı kızıl bir bulut ,
Onu yavaş yavaş kucağında taşıyor .

Tabiat susmuş , gök secdeye gelmişti ,
O , aramızdan semaya yükselmişti ,
Birden bire alevle yandı ufuk ,
Gelen bir iâlhti bu konuk .

Efsane yaratanlar ,
Asırlarca yatanlar ,
Kalktılar saf saf ,
Ettiler onu tavaf .

Ey bugün ilahlaşan .
Gönlümüze yaraşan ,
On yedi milyon gencin Atası ,
Açtığın çığırın yolcularınız .
Bizi durduramaz ne deniz , ne dağ ,

Artık dinmiyecek aldığımız hız .
Yurdu aydınlatacak ışığın her çağ .
Sen ölmedin hayır , kalbimizdesin .
Semaya kavuştun kanatlarınla ,

Yalçın kayalarda çınladı sesin ,
Ufukları aştın kendi adınla ,
Altı ok andımızdır bugün ve yarın ,
Müsterih ol Atam , rahatça uyu ,

Bu yurdun bekçisidir hep çocukların ,
Sen yaratmışken bu çelikten orduyu
Cümhuriyet , istiklâl hiç yaşamaz mı ?
Asrı yıla sığdırdın , şaşanlar az mı ?
Müsterih ol Atam rahatça uyu .

A. E. L. Son sınıf
Vehbi Kızıltan

ATAMA

*Ruhumuzda yaşayan ULU ATAM ölmedi ,
Dillerde söylenecek , topraga gömülmedi .
Bagramıza kanını etti ATAM armağan ..
Odur bugün göklerde , odur gönülde yanan .*

*Bize emanet etti bu sarsılmaz vatani ,
Yıldırımlar , asırlar iyi tanır atanı ..
Ey Türk genci hatırla o karanlık günleri
Ve unutma istikbal hep ileri .. ileri .*

*De ki Atam uzattı ömrümü bir kat daha ,
Yer yüzüne inmedi Atam gibi bir Dehâ ..
Arkada gözlerini sakın bırakma Atam,
Ebedi bir gündüzdür bıraktığın son akşam !*

2 inci orta okul
Selâmi Salih Asyalı

Hatıralar

NURİ ARDIÇ

Musuki Muallim Me tebi onun çok ehemmiyet verdiği, koruduğu, sevdiği bir sanat ocağıydı. Bu ocağın talebeleri, öğretmenleri sık sık Cumhuriyet Sarayına çağrılırlar, sanatlarını dialetmiye davet edilirdi. Ben de oranın bir talebesi sıfatıyla birçok defalar büyük adamın huzuruna çıkmak imkânını bulmuştum. Bu günlerden kalma hatıralar benim için çok kıymetlidir. Onun bizden ayrılışı bu hatıraların bir defa daha aulmasına vesile verdi. Bunları yazmayı da faydalı buldum. Bu hatıralar onun, küçük vakalardan nasıl büyük dersler çıkarıldığını bir daha gösterecektir; ve kıymetleri de buradadır.

— 1 —

Onun göz hafızası gibi kulak hafızası da kuvvetliydi

İran Şehinşahının Türkiyeye geldikleri günlerdeydi. Çankaya Cumhuriyet Sarayında büyük Misafir şerefine verilecek ziyafette koro halinde bazı havalar söylemek üzere Musuki Muallim Mektebi talebeleri de çağrılmıştı. Şehinşah Saray kapısından girerken İran Millî Marşıyla karışıldı. Koro İran Millî Marşını söylerken buna, hizzat söylemek suretiyle Atatürk te iştirak etti. Evvelce birkaç defa provada bulunması Atanın bu Marşı öğrenmesine kâfi gelmişti.

— 2 —

Büyük Milletler Felâket günlerinde şerefli imtihanlar vermeğe fırsat bulurlar

Aynı gece Koronun havaları dinlendi. Arada Atatürk İran Devletinin sayın Başbuğuna dönerek koroya bir emirleri olup olmadığını sordu ve dedi ki :

— 30 —

— Yavuz ile yolculuğunuz sırasında söylenen marşlardan birini çok beğendiğinizi duydum .

Şehinşah tarafından beğenildiği anlaşılan Karadeniz Marşını koro tekrarladı .

Atatürk , bu bestenin kendisinin de en çok sevdiği ve sık sık dinlemek istediği havalardan biri olduğunu söyledi .

— Fakat, dedi , şimdi söyleyecekleri başka bir havaya nazarı dikkatinizi celb ederim . Ve koro dan Dağ başı Marşı istendi . Halbuki bu marş o gece için hazırlanan programa dahil değildi . Eskiliği dolayısıyla Dağ başının Gençlerce bilirmemesi ihtimali de vardı . Lâkin tesadüf gençlerin , Atanın Emrini yerine getirebilmelerine yardım etti . Dağ başı büyük bir canlılıkla söylendi . Bu Marş bestesi ve gâftesiyle Atatürkün bazı tarihî hatıralarını canlandırdı :

— Bu Marş ümitsiz ve tesellisiz günlerde bana kuvvet olmuştur . 19 Mayısın sonraki karar ve taşebbüslerimde hissesi vardır . Yurdun bir bucağından öbür bucağına giderken hep bunu söylerdim . O kadar çok söylerdim ki, günün birinde Marş öğrenmiş olan yaverim de benimle birlikte söylemeye başladı . Filhakika Marşın başları yurdun o zamanki halini anlatır . Ve sonları bu günü müjdeler . O zaman dağın başını duman almıştı . Fakat güneş günün birinde elbet doğacaktı . Ve Marşın ifade ettiği ve verdiği azimle , İmanla , sert adımlar atarak yürüdük . Sesimizi , yer , gök , su dinledi . Ve yurdun dağının başını sarmış olan duman dağıldı .

Şef bir an sustuktan sonra : — Her Milletın tarihinde böyle günler olabilir , dedi , ve böyle günler her Millette derttir . Büyük milletler böyle günlerde şerefli imtihanlar vermeğe fırsat bulurlar . Kardeş İran ve Türkiye Milletleri el ele kaldıkça yurtlarının dağ başlarını Duman sarmıyacaktır . Bundan şüphemiz olmasın .

— 3 —

İmkânsızlık yoktur

Kaç yıl önceydi bilmiyorum . Gene bir gece saraya çağrıldık sayılı sahne ve Muzık sanatkârlarından bir gurup ta or-

— 31 —

daydı . Konuşulan sözlerden , müzik hakkında bir münakaşa geçmiş olduğunu ve bizim de bu münasebetle çağrıldığımızı auladık .

Biyâk Şefin , çok sevdiği bir halk havasının notaya alınması emri , salâhiyettar bir müzisyenin bu işin Fennî güçlüğü mazeretiyle karşılanmış .

Ata bizi karşısına alarak

— Çocuklar , dedi , şimdi size pek güç olduğu iddia edilen bir vazife veriyorum , yapabilir misiniz ?

Genç ağızlar tereddütsüz , « yaparız » cevabını verdiler .

— Kâğıt kalem çıkarım , söyleyeceğim havayı notaya alacaksınız . Bu emri müteakib Büyük Şef mevzuubahs olan havayı Musiki imlâsında usulden olduğu veçhile her mısraı üçer defa tekrarlamak suretiyle söyledi . Bu sırada işin güçlüğüne iddia eden müzisyen dolaşüyor ve havanın kolayca notaya geçişini hayretle takip ediyordu . Notaya alınma işi bitmişti . Şarkı bir kere de tam olarak tekrar edilecekti . Ve bu tekrar , son düzeltmeleri temin içindi . Bu defaki terennüme gençlerin de ellerindeki notadan iştirak ettiğini gören Şefin gözleri yaşardı . Ve etrafındakilere .

— Ben , dedi bu çocuklara bir vazife verdim . Üstadlar tarafından , yapılması çok güç olduğu söylenen bu vazifeyi bu gençler ne kadar kolaylıkla yaptılar . Bizzat gördünüz . Ben bundan emindim . Benim onlara itimadım ve onların Türke vergi büyük kabiliyeti bu işin başarılmasına kâfi geldi .

— 4 —

Her münakaşa bir tabiye meselesidir . Ortaya bir fikir atan , yapılacak itirazları evelden kestirerek ona göre her cepheden hazırlanmalıdır .

Cumhuriyetin onuncu yıl arefeleriydi . Çankayadaydık . Atatürk gene sevdikleri halk şarkılarından bazılarını dinlemek arzusunu göstermişlerdi . Koroyu idare eden zat başlangıç için

— 32 —

Taha Toros Ulusal yas töreninde kurucusunu kaybeden partinin büyük acısına tercüman olurken

21 Sontesrin 938

ses verdi . Ben bu sesi yanlış buldum . Ve parçanın hakkiyle söylenebilmesi namına yavaşça seslenmiye mecburiyet duydum ve

— yanlış . dedim .

Yanımdakilerin bile güçlkle işittiği bu fısıltı Atanın o kendine has dikkatinden kaçmadı ve Büyük Şef « Yanlış » diyeni fikrini müdafaaya davet etti .

Ben verdiğim cevabla kendisini tatmin edemedim . Ve onun muahazekâr sözleriyle karşılaştım :

— Her münakaşa bir tabiye meselesidir . Ortaya bir fikir atan, yapılacak itirazları evvelden kestirerek ona göre her cepheden hazırlanmalıdır . Böyle hareket etmediğin için senin itirazın tesadüfi bir sözden başka bir şey değildir . Bu akşamki hareketini yerinde bulmadığımı bil ve otur .

O bir çocuğun itirazını da sükûnetle dinliyen bir adamdı .

Ben mahcub , köşeme çekildim . Atatürk ise etrafındakilere bu mevzu üzerinde söz söylemeğe devam ediyordu .

Son günlerde mısraları kendileri tarafından tertib edilen bir şiir vardı ki emirleriyle bestelenmişti . Bir aralık bunun terennümünü istediler . Hep beraber söylenebilmesi için mevcudu yalnız bende olan notanın arkadaşlarca kopya edilmesi lâzımdı . Onlar kopya işile meşgul oldukları için ben uzaktan uzağa Atanın hâlâ münahaşa meselesi üzerinde devam eden sözlerini duymaya çalışıyordum .

Arkadaşların hazırlığına iştirak etmediğimi gören Şef , muvahazekâr bir sesle beni çağırarak

— Demin , vazifen haricinde işler yapmaya kalktın , şimdi ise vazifeni yapmıyorsun .

— Paşam , dedim , Deminki hadiseden aldığım ders duyduğum istirabtan büyük oldu . Şimdi karşınıza sizin verdiğiniz fikir silâhiyle çıkıyorum ; bu defa tabiye meselesini ben kazanaçağım .

Ata bu sözüm üzerine, dikkat ve alâka ile baktı. Ve sandalyasını benden yana çevirdi.

— Çünkü, diye devam ettim, bu vazifeyi arkadaşlarımdan çok evvel yaptığım ve hatta şarkının, tek nüshası benden başk kimsede bulunmayan, notasını kendilerine vererek hazırlanmalarını temin ettiğim için onları meşğuliyetleriyle baş başa bırakıp uzaktan sizin sözlerinizi takib etmeğe hak kazanmıştım. Vazifesini daha evvel ve kuvvetli yapmış bir çocuğunuz olarak karşınıza çıkıyorum. Ve bu sıfatla duyduğum huzur deminki muahezenizden duyduğum üzüntüye faiktir.

Bunun üzerine büyük adamın yüz ifadesi değişti. Çok takdirkar bir jestle beni tebrik etti. Ve — müsafirlerine dönerek

— İşte, size söylediklerimin doğruluğuna en yakın bir misal. Biraz önce tabiyemiz hareket eden bu genç şimdiki hesaplı tabiyemizle muvaffak oldu.

§

En çok sevdiği havalar !

Marşlardan : Karadeniz , Dağbaşı .

Halk türkülerinden : Nanastır , Bağlama , Allı yemeni , Zile türküsü , Zeybek , Harmandalı .

Türkçeye çevrilmiş garb eserlerinden : Faust (Guno) Barkarol (Ofenbah) . piyano sololardan , Şopenin bazı valsleri .

Bah, Betofun, Vagner gibi garb üstadlarının eserleri .

Kurtuluş Savaşından Hatıralar

Bende bu vakayîin ilk hissî teşebbüsü bu memlekette, bu güzel Adanada doğmuştur .

K. Atatürk

Anafartalar kahramanı, Kütülâmarede İngiliz generali tavsendi esir aldıktan sonra Filistin cephesine gelmişti . Başkumandanlığı bizzat eline alan son Osmanlı padişahı Vahdettin'in ahmakça , daha doğrusu haince idaresi harb cephesini çok zayıflatmıştı . Düşmanlarla elbirliği yaptığından dolayı hapsedilmiş olan Suriyeli bir generale ordunun iaşesini verdi . Cephede asker aç sefil bırakıldı .

Vilson prensiplerine aldanan Almanlar silâhlarını teslim etmişti . Böyle bir zamanda Filistinde cephemiz yarıldı, ordumuz bozuldu , ricat hattı kesilen tümenler İngilizlere silâhlarını teslim ediyor , taraf taraf esir düşüyorlardı . Mustafa Kemal esirlik zilletini kabul edemezdi . Ne bahasına olursa olsun ordusunu düşmana teslim etmedi , süratle şimale doğru çekildi . Rabo Boğazını tehlikeli gördüğü için ordusunu Anti Lübnan dağlarının şarkından, susuz istepelerden geçirerek Halebe geldi . Orada da durmadı , Adanaya doğru yola çıktı . İngiliz askerleriyle Arabı Milisleri Katmada Mustafa Kemal askerinin pususuna düştüler : temiz bir dayak yiyerek yüzgeri döndüler . Mustafa Kemal'in bu muvaffakiyeti Osmanlı sarayının infialini mucib oldu . Başkumandanlıktan, süratle geri çekilme emrini aldı .

Adanaya geldi, lüzumlu gördüğü yerlere istihkâmlar kazdırırken Adanalıları istimzac etti. Herkes ümitsizdi, kimsede cüret kalmamıştı, fakat Atatürk kararını verdi: Türk köle olmaz, Ana Yurd düşmanlara çığnetilemez.

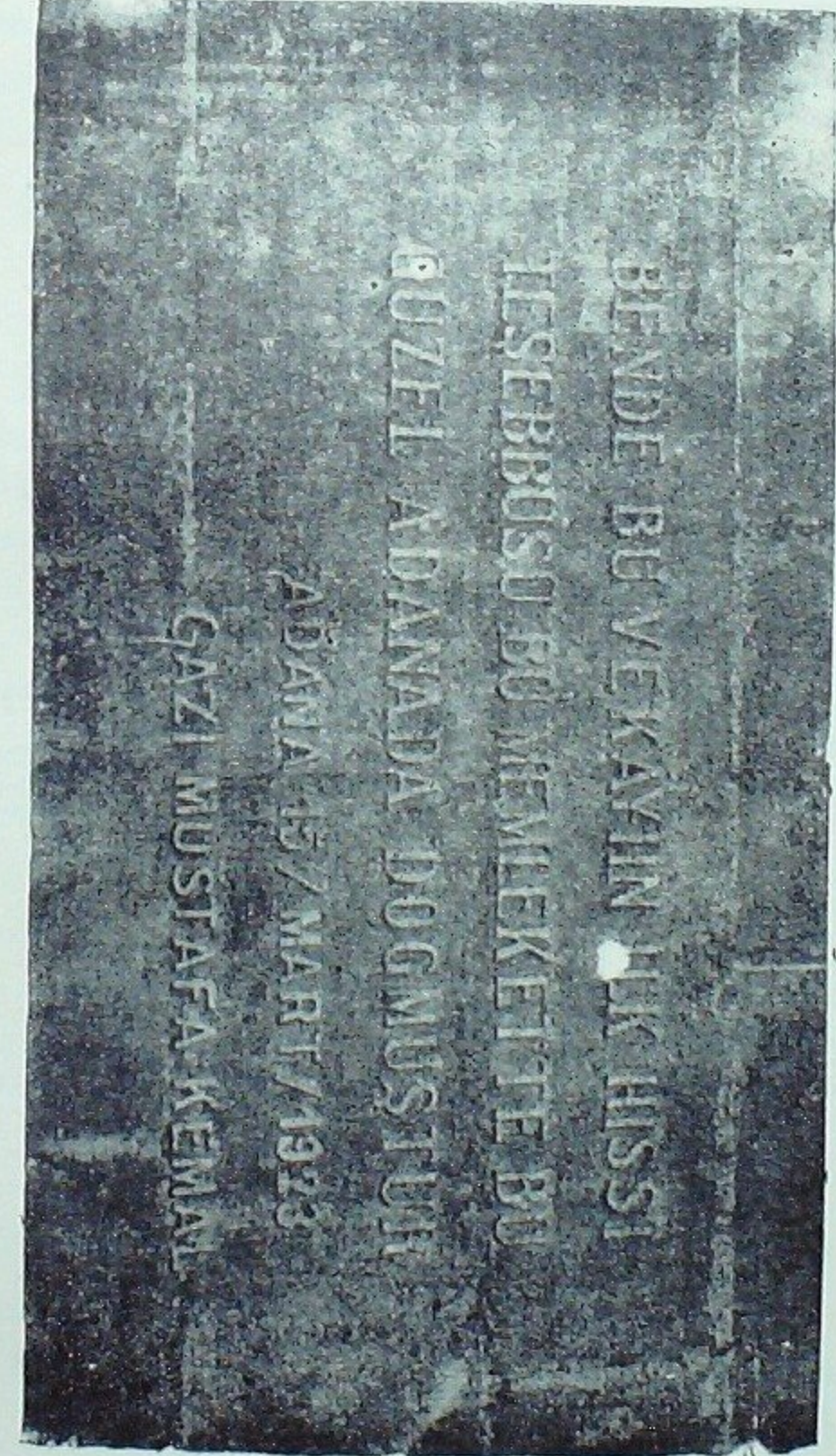
(*BENDE BU VAKAYİNİN İLK HISSİ TEŞEBBÜSÜ BU MEMLEKETTE, BU GÜZEL ADANADA DOĞMUŞTUR.*) diyen Kemal Atatürk ordusunun başhekimî İbrahim Taliye ilk talimatı verdi. İbrahim Taliy henüz terhis edilmemiş Adanalı iki doktoru çağırdı. Bir kart verdi,

— Bu kartı sıhhiye müdürüne verin, size birer vazife verecek; vazifeniz icabı halkın her tabakası ile serbestçe temas edebilirsiniz.. Buraların düşman tarafından işgali şiddetle melhuzdur. Fakat biz mücadaleye devam edeceğiz. Halkı teşvik edin, silâhlansın, vukuatın inkişafını beklesin.

O iki doktordan biri Adanaya, biri de Tarsusa tayin edildiler, aldıkları talimat mucibince halkı irşad ve tenvire başladılar. Toprakkale civarındaki 41 inci Fırka, cephanelerini o civardaki mağaralara depo etti, öyle çekildi. Mustafa Kemal askerleri giderken Dorakla Pozartı arasında bütün mühimmatını halka tevzi etti. Köylüyü silâhlandırdı. (11 / Kânunu evvel / 1918)

17 Kânunu evvel 1918 de Fransızlar, İngilizler, Seyhan ilini işgal ettiler, getirdikleri her renkte müstemlike askerleriyle beraber bir alay da Ermeni gönüllü asker getirdiler. Bunların adı intikam alâyı idi. 1909 da Adana Ermeni isyanında öldürülen — kendi rivayetlerine göre — otuz beş bin Ermeninin intikamını alacaklardı. Zulüm, yağma, kıtal gün geçtikçe artıyordu. Ermeniler, Asuriler birer canavar kesilmişti. Fransızlar bu mezalimi görmemezlikten geliyorlardı.

Mustafa Kemalın ektiği tohum ilk filizini verdi. Dört yolun Çaylı köyünden Değirmenci Kara Hasan iki arkadaşıyla silâha sarıldı. İlk mukavemet başlamıştı. Dağlara çıkan bu küçük çetenin reisi Kara Hasan ilk fırsatta çocuklarını, kardeşlerini kaçırdı. Ailesini Amanosun kuytu bir yerine sakladı. Artık müsterihtti. Emniyetle işine başlayabilirdi. Ermenileri, Fransızları pusuya düşürerek hem intikamlarını alıyor, hem de silâh ve cephanelerini artırıyorlardı. Yavaş yavaş çoğaldılar. On sekiz kişi olmuşlardı. Amanoslarda bir köyde Morca adında

yüzlük dinç bir ihtiyarın evine vardılar , misafir oldular. İhtiyar

— Çocuklar, böyle olmaz; içinizden biriniz reis olmalı , hepiniz onun emrinde hareket etmelisiniz .

— Başımız Hasan Ağadır.

— Hasan Ağa , Kara Hasan olmaz, bundan sonra Kara Hasana Hasan Paşa diyeceksiniz . Altı oğlumu onun emrine veriyorum . Bu paşalık milletin maneviyatını yükseltir , Fransızları şaşirtir .

Bundan sonra değirmenci Kara Hasanın adı Hasan Paşa oldu .

Hasan Paşa çetesi muvaffakiyet kazandıkça adı sanı her tarafa yayılıyor, kuvveti gittikçe artıyordu . Yalnız sıkıntıları silâh ve cephanenin kıtlığındandı . Bir gün Hasan Paşa Amanos mağaralarında depo ettirilmiş cephaneleri buldu . Artık sevinçlerine ölçü yoktu . Çeteler çoğaldı , birçok müfrezelere ayrıldı : Ömer Hoca oğlu Mehmed , Papas oğlu Mustafa , Kara Yusuf , Divlim oğlu çeteleri .

Hasan Paşa üç seneden fazla Amanoslarda at oynattı . İşgal senelerinde İskenderun , Dörtyoi , Toprakkale , Ceyhan , Osmaniye , İslahiye , Hassa , Amıkovası ile çevrilen bu büyük sahada vaziyete Türk çeteleri hâkimdi .

Bir ara Hasan Paşa çeteleri Amık ovasına indiler , orada Mürset zadeleri Fransızlarla çarpışıyor buldular . Oralarda birçok muvaffakiyet kazandılar , aldıkları esirlerden yalnız Tunuslu, Cezayirli , otuz beş Fransız neferini Halepte Şerif Hüseyinin valisine götürdüler . Vali teşekkür etti , fakat esirleri kabul edemedi . Esirler , silâhları alınarak salıverildi . Şerif Hüseyin Türk çetelerine beş araba silâh ve cephane hediye etti .

Hassada buldukları sırada üç zabıt geldi . Sivas kongresinin kararını , Anadolu — Rumeli Müdafaa-i Hukuk Nizamnamesini verdi . Bunlara andıçıldı . Artık Hasan Paşa çeteleri Kuvayı milliye olmuşlardı . Üç zabıt giderlerken bunlardan hediye istediler . Adana — Halep Demiryolunun Raco köprüsünü muhafaza eden Fransız kuvvetleri üzerine bir gece baskını yapıldı . Fransızlar köprü civarını tahkim etmişlerdi . Ne istihkâmları , ne tel örgüleri Kuvayı milliyenin aslanca hücumuna dayanamadı . Kaçmağa yeltenen bir Fransız zabiti köprüden aşağı

yuvarlandı. Fransız, Tunuslu, Cezayirli, Senegalli, Ermeni askerlerden sağ kalanlar esir edildi. Bunlardan Tunuslu, Cezayirli otuz esir, hediye olarak, üç zabite teslim edildi.

Urfada, Maraşta, Gaziantep'te, Eğbezde, Hacında, Mercinde, Kavaklı handa, Karboğazında, Tarsus bağlarında, Fadıl'da Fransızlar, Ermeniler mağlub ve münhezim oldular.

Fransızlar Adanada oturdukları evlerin kapılarının kilitlerini kâfi görmediler; kapıların arkasına kalın ağaçlardan destekler dayadılar. İşgal ettikleri fırka dairesinin etrafını siperlerle ve tel örgülerle tahkim ettiler. Damlara kum torbaları, mitralyozlar koydular. Türk geliyor diye tir tir titiyorlardı.

1921 senesinin sonlarına doğru Fransızlar sulha talib oldular. Franklen Buyyonu Ankaraya gönderdiler. Franklen Buyyon Ceyhan nehri hudud olmak üzere sulh istedi. Adanayı, Mersini tahliye edeceklerini söyledi. Bu haber Anadolu ajansı ile her tarafa neşredildi. Sevindik. Fakat bu sevincimiz çok sürmedi. Ertesi gün ajans ikinci bir tebliğ neşretti: Ankara bu teklifi reddetti. Kendi kendine söylendim: Cebhane yok, elimizdeki kuvvetin derecesi malûm, karşımızda koca Fransız devleti. Fransızlar sulh istesin de biz reddedelim, ne manasız şey! Bu cephede sulh olsak ta bütün kuvvetimizi bir araya toplayarak Yunanlıları Anadoludan kovsak olmaz mı? Beş on gün sonra Franklen Buyyon Ankaraya tekrar gitti. Bildiğimiz şekilde sulh yapıldı.

Meger çete harekâtı cenupta Suriye içlerine kadar genişlemiş, Amikovasından kırk kilometre aşağıya kadar sarkmışlar. Lâzkiye civarındaki İsmailiye şehri de isyan etmiş. Fransızlar bunların üzerine birkaç fırka asker sevkine mecbur olmuşlar. Toroslarda bir avuç çetenin karşısında bocalayan Fransızlar, bu hadise üzerine bütün bütün şaşırılmışlar. Suyu gözünden kesmek ıstırasında kalmışlar. Ben ne bileyim.

Toroslardan, Amanoslardan ilk ilhamı alan Atatürk'ün millete verdiği tükenmez enerji boşa gitmedi. Torosun çocukları vazifelerini Ataların istediği gibi yaptılar.

Vasif Canbay

Hatıralar :

İnsan Atamın İnkılâpçılığına aid bir kıvılcım...

Yazan : Mürşide Ülker Akyol

1923 Yılı'nın bir Mart ayı... Çukurovamız, renk renk kaynıyan çiçeklerle bezenmiş, binbir koku içerisinde bir bahar düğünü var.. Renkten renge atlıyan gözler, gönüllere de ne sonsuz ümitler serpiyor!

Kırlar, bayırlar, en son güzelliklerini takınmış, efsanevi bir görünüş içinde.... Dik başlı Toroslar, pırlanta tacının ihtişamı ile, eteklerini süsleyen çiçekleriyle mağrur.... Tabiatın bu benzersiz bedialarını yağdırdığı bir mevsimde, (Gazi Mustafa Kemal) in Adanamızı şereflendireceği müjdesi bir anda yayıldı, gönüller sevinç içinde ..

Çoluk çocuk, genç, ihtiyar o büyük İnsanı görmek için çıldırıyorlardı... Yeni istasyon caddesinden başlayıp Hükümet konağına uzanan insan kalabalığı adeta mahşeri andırıyordu. Adana kadınlarının bir kısmı, onun geçeceği yolların üstüne rastlıyan evlerin damlarına, pencerelerine dolmuşlar, ellerinde, çiçek buketleri ve gül suları olduğu halde sevinçten titriyorlar; kaynıyan bir heyecan içinde Çukurovamız en mesud gününü yaşıyor

Bu sevinç kaynaşmasına, tabiatın da sevinç yaşları boşandı, bir sağnak halinde hızlanan bahar yağmurundan onu biraz daha geç görmek hasretinin acılığı içerisinde, bütün gözlerden de gönüllerden de göklerden de iştihak yaşları boşandı. Ah! Ona karşı bir günlük ayrılığın acısını en küçük okullar bile duymuşlardı: (Daha bu yağmur ne zaman denecek?, bu günü mü buldu?) diye isyan edenlere nihayet yoktu.... Ah, sevgili Atam! Bir günlük ayrılığın acısına dayanamıyan Ulusun,

senin maverayı çınlatan sesini dinlerken bile, mavi ışıklar saçan gözlerini seyrederken bile senin hicranını çekmiyor muydu zaten ? Seni kimse doya doya görmedi, seni kimse doya doya dinliyemedi ki !..

O gün akşama kadar, onu görmedik ; Yalnız , çok şükür ki , geceyi , Çukurovamızın ılık koynunda geçirdiler Biz Çukurovalılar , hep onun havası içerisinde hasretin en tatlı anlarını yaşadık .

İçimizi, vicdanlarımızı dolduran onun varlığı, hepimizi değiştirmişti . Hepimiz kendimizde bir başkalık duyurduk ; fakat bu başkalıklar içerisindeki yaşayışımızı kelimelerle ifade etme imkân yoktur ; ancak o değişiklikler benim , yalnız duygularımda tecelli ettiği gibi kalır .

Onun Adanamızda bulunduğu ikinci günü Kız öğretmen okulu gene onun şerefine bir müsamere tertip etmişti . Şimdi o , yanımıza gelecekti , biz onu yakından görecektik .

Aman yarabbi !.. Saatlar bir türlü geçmiyor , dakikalar , bir türlü yürümüyor , tabiatın düzeninde de sanki bir sakatlık var gibi !... Sevinç ve heyecandan kalbimizin gümbürtüsü , kulaklarımızda bir fabrika iniltisi yapıyor . Kız öğretmen okulu , şimdiki İnönü okulunun bulunduğu Naci Paşa binasında ...

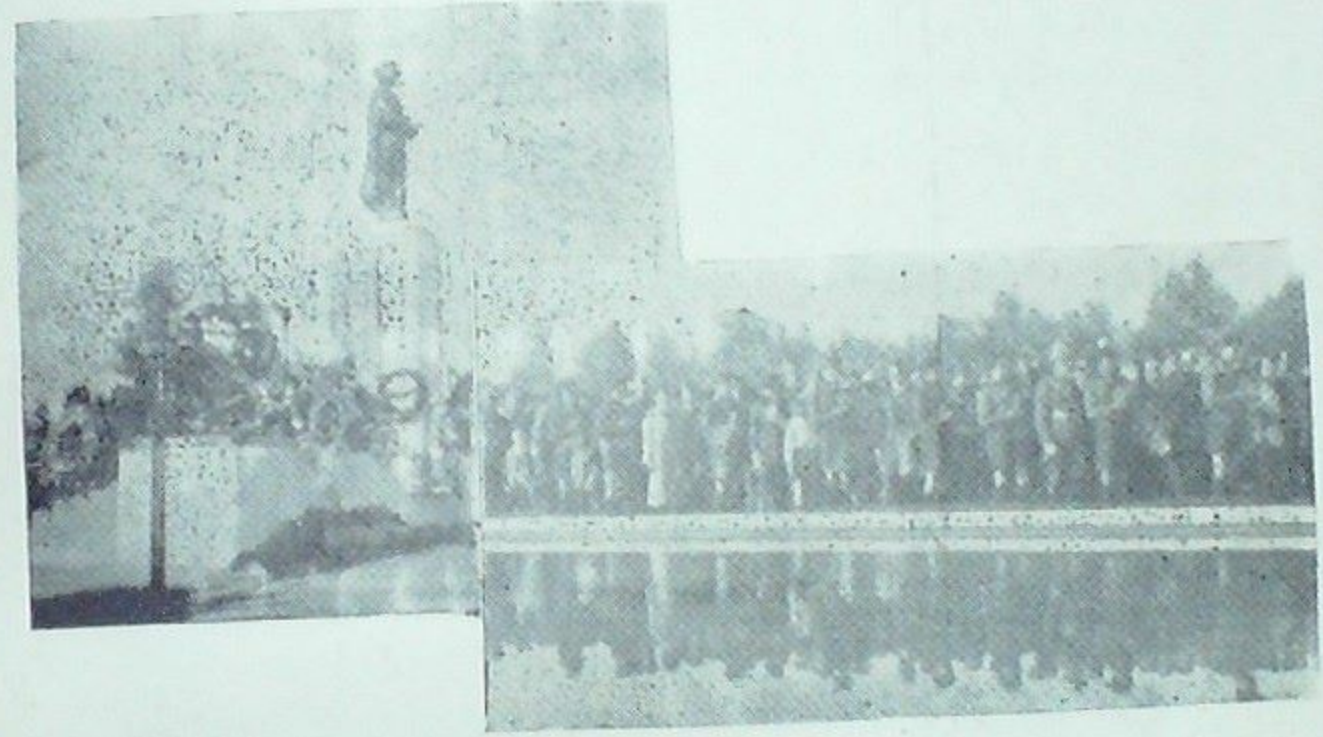
Biz öğretmenler okul bahçesinde , sokak kapısına kadar sıralandık , onu bekliyoruz . İşte , ben , beklemenin ne dayanılmaz bir acı devresi olduğunu o zaman tattım .

Bilmiyorum , otomobil ile mi , yoksa yürüyerek mi geldiler ; bilmiyorum ? yalnız dışarda herkes onun geçeceği yolu doldurmuş meğer ... Ancak , bir aralık şöyle bir şarkı dinliyorduk :

Ankaradan şan geliyor ,
Dertlere derman geliyor .
Aç sineni nazlı diyar ,
Sevdiğin Kemal geliyor !.

Bu şarkı sesleri arasında : « Yaşasın Mustafa Kemal ! » , « Yaşasın Gazi ! » duaları gökleri yarıyor ! Aman yarebbi ! Şimdi dünyanın en büyük insanı olan bu benzersiz varlık , yanımıza kadar gelecekti , buna bir türlü inanamıyordum ki ...

Büyük yastan sayfalar .

21 - 11 - 938 saat 14,30 da
Atatürk anıtının etrafındaki kalabalık

Nevzad Güven nutkunu söylerken
Ve saat 16 da Atatürk anıtı (21 / 11 / 38)

İşte, birden göründü . Uzun boylu, güneş yüzlü, güneş saçlı yıldırım bakışlı, hiç kimseye benzemeyen bir insan ... Mahmuzlarının şakırtısı birden kesildi . İşte tam karşısındayım .. Yeleli bir çift kaşın kavsi altında parlayan bir çift mavi ışık , kalplerimize kadar uzandı . Vakar ile tevazuun , ciddiyet ile samimiyetin imtizacı meğer ne anlaşılmaz , ne ifade edilmez bir derinlikte yaşarmış ?.. Elini uzattı , elimi sıktı , Bütün orada bulunan Bayan öğretmenlerin ellerini böylece sıktı . (O zamanlar kız erkek okulları bu günkü gibi karışık değildi, oradakiler hep kız okulları idi .) Ellerimizi sıkarken her birimize : Nasılsınız ? diye okşayan bir ses tekrarlanıyordu .

Ellerimizi sıktı ; fakat bu el sıkış bildiğimiz gibi değildi . Bu sıkıştaki mâna , bambaşka idi . Bunu da ifade edemem . Bu da benim duygularımda yaşamakla , ancak tecelliyatını yaşadığı yerde bırakır ...

Büyük , yumuşak , sıcak , müşfik bir el , elimi , öyle avıcının içine sardı ki , el sıkmanın manasını işte o zaman öğrendim , Bin bir âdap ve kaidenin , nezaket ve muaşeretin sırrını işte o zaman sezdim . O elin sıcaklığını hâlâ bu gün , olduğu gibi hissediyorum . O yumuşaklık , şimdi ellerimin üstünde dolaşıyor sanki !.. Ellerimizi sıkarken , nasılsınız ? derken gözlerimize de bakmışlardı . Bu bakışlar bir şimşek tesiriyle içimizde çaktı sanki .. Bunda ki renk ve mâna ne Okyanuslarda , ne göklerde , ne de dağların tepelerinde görülmüştü . Bunu da , kâat üzerinde anlatamıyacağım . Bu da , ancak benim duygularımda bıraktığı tesir halinde tecelli etmektedir ..

İşte o gündenberidir ki , nasıl el sıkmanın mânasını öğrendim ise , o gündenberi de , mavî rengin mânasını da anladım .

Baharın güneşinden tellenen sarışın yüzünü kavisleriyle tepeden kuşatan sırma saçları idi ki bana sarı rengin mânasını da işte o zaman ilham etmişti .

Şimdi sıra çocuklara gelmişti . Kız okulları bahçesinin içinde derinliğine düzölmüşlerdi . Her okulun ön kısmında , o okulun isim levhasını ikişer küçük çocuk taşıyordu , bunlar beyazlar giyinmişler , güzel , sevimli kız çocuklarıydı .

Bu isim levhaları sırasıyla :

Medresei ümmehat

Maderi istikbal

Darümuallimat

Ana mektebi

Bu okul isimlerinin mânaları da bu çocuklara öğretilmişti. Çocukların yanına kadar yaklaşan Büyük Kemal, hepsini şöyle içten bir süzdü, öndeki sevimli çocukları okşadı. Sonra bu levhaları birer birer okudu. Bu geniş kalabalıkta çıt bile yoktu. Herkesin gözü onda, herkes onun izindeydi. Levhaları okuduktan sonra mânalarını bu küçük kız çocuklarına sordu. Çocuklar cevap verdiler :

— Dârümuallimat = Muallimler yurdu .

— Medresei ümmehat = Anneler medresesi* .

— Maderi İstikbal = İstikbalin Annesi .

Bu muamma karşısında Büyük Kemal, acı bir gülümsemeyle :

— (Artık bu kelimeler kalkmalı !) diyerek dil devrimlerini işaret buyurdular .

Aman yarabbi ! Bu tanrısel insan içimize, istikbalin inkilâp kıvılcıklarını ta rubumuza serpeiyordu .

İşte mahviyetkâr bir eda ile, kırık dökük merdivenlerden çıkıyor, müsamerenin hazırlandığı pavyona doğru ilerliyordu. Sahneye karşı kendisine mahsus hazırlanan koltuğa oturdular, hepimiz sessizce, tanrı huzuruna çıkıyormuş gibi derin bir huşu ile yerlerimize geçtik. Müsamereyi hepimiz seyrediyorduk, fakat aramızda bulunduğunun hazzı, içimizi titretiyor, tirretiyor ... Biz yalnız onu seyrediyor, yalnız onu duyuyorduk .

Bu müsamerede onun isminin yazısı canlı bir tablo ile temsil edildi. Müsamereyi derin bir dikkat ve alâkayla dinledi, seyretti. Bir çok sorularda da bulundu .

Adana'mıza şeref verdiğinden dolayı Adana'mız adına hitabeler yapıldı, alkış tufanı içinde ayağa kalktı ve teşekkürler etti. Sonra Adana öğretmenleri adına hazırlanmış olan, bir ta-

rafında (GAZİ MUSTAFA KEMAL) yazılı ve diğer taraftanda o günün tarihi ile (Adana Muallimleri) hakkedilmiş bir altın mühür kendisine takdim edildi. O bu hadiyeyi büyük bir samimiyet ve tevazzu ile kabul buyurdular. İşte ondan sonra ne oldu bilemiyorum. Bildiğim bir şey varsa, elinin yumuşaklığı, gözlerinin mânalı rengi, samimiyetinin sıcaklığı, bir de, sırmanın saçına benzerliği...

Biraz sonra kendimi sokakta buldum; fakat sokakları o kadar değişmiş gördümki !... O Büyük insanın geçtiği yol olduğunu hemen idrak ettim. Bir gün önce göklerin sağnağından damların başında bekliyen Adana kadınları, şimdi adaklarını yerine getirmişler meğer... Sokakları, yolları, caddeleri binbir renk ve koku içerisinde bırakmışlar, çiçek kokuları havayı sarı-mıştı. Onun geçtiği yoldan yürürken, elinin yumuşaklığı, gözlerinin rengi, samimiyetinin sıcaklığı, bir de sırmanın saçına benzerliği hatırası arasında harf ve dil inkilâpları dalgalanıyordu.

Şimdi bir güneş söndü, diyorlar, bir yıldız aktı diyorlar, o gözlerini, bu fanî âleme kapadı, onun maddî hayatı sona erdi, o ebediyete kavuştu diyorlar. Halbuki ne bir güneş söndü, ne bir yıldız aktı, ne o gözünü fanî âleme kapadı, ortada kaybolan hiç bir varlık yoktur, yalnız değişen bir şey vardır : Evet, tabii bir hadise dolayısıyla bu âlemdeki güneş, göklerden uzaklaşarak yerini değiştirdi; Fakat bu değişiklik öyle kolay olmadı. Yerler yerinden oynadı, gökler titredi, dağlar teprendi, gözlerden boşalan yaşlar bir yanar dağ halinde tecelli etti ...

Birşeyler oldu, fakat birşeyler olduğunu diller söyleyemedi, kalpler inanamadı, gözler görmek istemedi, rüyalar tabir edilemedi, bu değişme hadisesinden yalnız kendinizi, yakıcı bir boşluk içinde kavruluyor, kavruluyor biliyoruz ..

Siyasal hayatın, sosyal ve sosyal hayatın da timsali olan yaratıcı ve her şeye kadir ATA'mı gönüllerin de fatihi olarak görürüz. Bütün iyiliklerin, bütün yeniliklerin kendisi olan sevgili ATA'mı, kahraman ATA'mı zafer ufuklarına yükselen sarı renkle tüllenen saçlarının uçlarından akan yengi damlalarını, gözlerinin mavi ışıklarından süzülen huzmeleri yudum yudum içerken, tunçlaşmış yüzünün rengini dumanlar bulutlarken, bütün

hasret acılarının içinde mütehasır kalan bizler , haşra kadar en şiddetli acıyı taşıyacağız!....

Onu bir taraftan , bir cepheden dahi tavsife kalkışmaklı-ğım benim için ulusal bir gaflet olur korkusuyla sözlerime burada son vermek isterim .

Tabii bir hadise nelicesinde güneş yerini değiştirdi . O , göklerden çekilerek gönüllerimizde teçelli etti .

Şimdi onun ebedî hasretinin acısı içerisinde içimde canlan-
nan ve bütün canlılığı ile yaşayan : Gene elinin yumuşaklığı ,
gözlerinin mânalı rengi , samimiyetinin sıcaklığı , bir de sırma-
nın saçına benzediği hatırası arasında inkılâp kıvılcıklarının ,
şimdi , yudda da , gönülde de bir (volkan) tesiri yaptığının te-
cellisi !...

Halk Şairi Hakkıdan

Kozanda Atanın ölümü haberi duyulduğu gün söylenmiştir,

*Atatürk dünyadan elçekip durdu
Davranıp yerimi dutan olmalı*

*Bize ısmarladı bu güzel yurdu
Gendi gibi yapup çatan olmalı*

*Yürüyün Türk eli kalmayın geri
Haydin aslanlarım haydin ileri*

*Yanılıp yasılıp getmen içeri
Yan bakan gözlere batan olmalı*

*Sesi çıkmaz derler yalnız elin
Başı başa verin bir yere gelin*

*Hep Atatürk olun daha yükselin
Düşmanı fıldırıp Atam olmalı*

*Neme lâzım demen çok bakın yurda
Eldeki koyunu yedirmen kurda*

*Atatürk hep sizi deneyor burda
Ona şimdi bir can katan olmalı*

*Her zaman kurulmaz böyle bir dolap
Neler çekti bunu yapan inkılâb*

*Yerine adamlar eylen intihap
Asra uygun alup satan olmalı*

*Atatürk getmiştir ey Hakkı dönmez
Öyle yanarım ki ateşim sönmez*

*Her vakit her ilâf her yerde denmez
Okuyup bu şiri dardan olmalı*

Ulu Atamız İçin..

1

Atam , sevgili Atam ,
Kudretin dili Atam ,
Matem unmanındayız
Göster sahili Atam !

2

Ne güneştin , ne aydın ,
Sendin bunlardan aydın..
Bir gün gene doğardın ,
Keşke bunlar olaydın !

3

Acını taşıyoruz ,
Ağlayıp taşıyoruz ,
Ölümünden sonra da
Seninle yaşıyoruz !

4

Zulmetten , nur yarattın ;
Dünyayı aydınlattın ,
Öyle bir güneştin ki
Br kere doğup battın !

5

Sen , kudretin eliydin ,
İnsanlık heykeliydin ,
Milletin gözyaşını
Sağ olup görmeliydin !

6

Ölüm , serseri ölüm !
Yaktın kalpleri ölüm !
Kalsaydın ne olurdu ,
Beş on yıl geri ölüm !

7

Bugün , dünden zindeyiz ,
Her vakit izindeyiz ,
Sen bizim kalbimizde ,
Biz , senin dizindeyiz !

8

Kulaklardadır sesin ,
Her yerde var nefesin ,
Varlığının içinde
Yaşıyorsun herkesin !

9

Yaşla dolu gözümüz ,
Sensiz bugün öksüzüz !
Yasımızı diyemez ,
Yastan üstün sözümüz !

10

Ölü değil , dirisin ,
Dünyalardan irisin !
Sana ölüm yaraşmaz ,
Sen , ölmezin birisin !

Gelse Attilâ , Cengiz
 Çökerdi karşında diz ,
 Denk olamazlar sana ,
 Onlar, damla .. Sen, deniz!

Ağlasak kana kana ,
 Kül olsak yana yana ,
 Çok görülmez, çünkü biz,
 Doyamamıştık sana !

Tarih, türbedar sana ,
 Her kalp , bir mezar sana,
 Gitmezdin bu dünyadan
 Gelmescydi dar sana !

Yazım kaldıkça yarım ,
 Yeni baştan başlarım .
 Çünkü yazdıklarımı
 Siliyor gözyaşlarım !

Celâl Şah. t. Mutet

AH ATAM !

Güneş söndü , diyorlar .. Nedir bıraktığın iz ..
 Kara topraklara mı koyacağız seni biz ,
 Bizi mi aldatıyor emektar gözlerimiz ;

Tanyeri ağarmadı neden bu sabah Atam ?
 Her evde bir inilti , her dudakta (Ah Atam !)

Karanlıklar ölümün şahlanan gururu mu ,
 Sönen güneş mi , yoksa gözlerinin nuru mu ,
 Canverdiğin ulusun en son nasibi bu mu ;

Sensiz nasıl ve nasıl yaşıyacağız Atam ?
 Adını bayrak gibi taşıyacağız Atam !

Başlarımız sakından kırılmış bir dal gibi ,
 Ruhumuz matemle yaralı kartal gibi ..
 Cözlerimiz kan dolu , bayrağımdan al gibi ...

Kafamız , benliğimiz seninle dolu Atam !
 Çizdiğin iz ebedî kurtuluş yolu Atam !

Uğruna bütün millet canını vermedi mi ,
 Bastığın topraklara kalbini sermedi mi ,
 Huzuruna çıkarken ecel ürpermedi mi ?

Ölmezlerin ölmezi , tarihte eşsiz Atam !
 Yurdum , nasıl şenlenir , artık güneşsiz ; Atam .

« Biz senden bir zerreyiz , sen bizden bir bütünsün »
Bir millet yaratmada tanrıdan da üstünsün .
Yerin altı da artık varlığınla övünsün !

Azminle , iradenle bizden ayırdın Atam ,
Nasıl öldün , mademki , sen de tanrıydın Atam ?

Ziya İhan

Atama tahassür !..

Varlığın Yıldız gibi nasıl da aktı ,
Bu akış içimi kavurdu yaktı ,
Gözümde yaş değil dereler aktı ,

Ölürdüm yerine senin ben Atam ,
Acımı kimlere gidip anlatam !..

Dinmiyor bu yaşlar benim gözümde ,
Çağlıyanlar mı var yoksa özümde ,
Kalbimin bestesi okunur yüzümde ,

Ölürdüm yerine senin ben Atam ,
Derdimi kimlere gidip anlatam !..

Anladım haşredekin dinemez bu yaş ,
Tarihlere sığmaz açtığın savaş ,
Dertlidir gönüller , dermana ulaş ..

Ölürdüm yerine senin ben Atam ,
Hâlimi kimlere gidip anlatam !..

Üfulün bağırmı lâv gibi yaktı ,
Aşıklar göğsüne adını taktı ,
Çağlayanlar bile hicrinle aktı ;

Ölürdüm yerine senin ben Atam ,
İçimi kimlere gidip anlatam !..

Şimdi her yer yaşlı , her taraf sensiz :
Gönlümün ahengi , sazı da sessiz ,
Atasız geçmiyor günlerim yaşsız ,

Ölürdüm yerine senin ben Atam ,
Acımı kimlere gidip anlatam !..

Bilseydim , bu candan hemen geçerdim ,
Ecel şerbetini durmaz içerdim ,
Fütursuz , âlemden o an göçerdim ,

Ölürdüm yerine senin ben Atam ,
İçimi kimlere gidip anlatam !..

İçimden bu hicran bir an gitmiyor ,
Gülsüz bahçelerde bülbül ötmüyor ,
Gönlümün ocağı söndü , tütmiyor ,

Ölürdüm yerine senin ben Atam ;
Acımı kimlere kimlere gidip anlatam !

(10 — 12 — 938)

Mürşide Ülker Akyol

Adanada Atatürk heykeli

Kışın Toroslarında ceylânlar , kurtlar gezer ..
Yaz gelince üstünde temiz bulutlar gezer .
Burda yaşayanların içinde bahar gezer !.
Başlarında Atanın nur verdiği ılık el !.

**

Erlerinin güneşten kızıldır yanakları ..
Taşları toprak yapar nasırlı ayakları .
Bunlara keder vermez saçlarının akları ,
Gözlerinden yaş aksa, siler dağdan esen yel !.

**

İçinde bir ülkü var , gittikçe genişliyen ,
Yakıcı bir güneştir kanlarına işliyen ...
Bir avuç toprağını milyona değiştirmiyen
Ulu kahramanlarla doludur bu ünlü el !..

**

Bunların hayatında doğu var , yoktur batı ..
Kişnedi on altı yıl önce dağlardan atı !
Bir savaşın sonunda kurdular bu hayatı
Bir ülke yarattılar cennetten daha güzel !..

**

Bir babadır Toroslar , bir anadır Akdeniz ;
Bu iki gür varlığın yarattığı erleriz ..
Ülkümüze varmazsak dağları da eğeriz ;
Yolumuza çıkamaz , ne uçurum , ne de sel !..

**

Alnımız pamuktan ak ; kalbimiz günden sıcak !.
Bu yeşil yurdumuzdan bir altın fişkıracak !
Bitmiyen gücümüzü tarihe haykırarak ,
Bu gün altın ovaya dikilen tunçtan heykel !..

(29 — 10 — 935)

Taha Toros

Ölmiyen Ataya

Seni öldü diyorlar , gerçek mi , bize anlat ?
Sana tapınan kalbler inanamıyor buna .
Söner mi hiç , bir güneş yok olur mu kâinat ?
Bir kıyamet kopmadan Dünya esir mi sona ?

Tanrılaşan bir varlık , hiç ölmez.. bu muhakkak ;
İşte ispatı şu ki her gönülde sen varsın .
Bu da bir mucizedir , inandık buna ; ancak
Ölmedin asla Atam , bize yine sen yarsın ..

Tanrının bir oluşu , nasıl imansa bizce ,
Ölmezliğine de biz aynı inanla taptık .
Aranılmak için , ah , bir sır oldun gizlice.
Gel ey Atam , bak sana gönüllerden taht yaptık..

Dön artık ulu önder , dinsin bu göz yaşımız ;
Yine sesini duyur , göster yeni bir hedef .
Yine önümüze geç , değsin göğe başımız..
Yine bize bir hız ver ey ebedî eşsiz Şef .

Fanî hüviyetinin yok oluşu bizlere
Kanlı yaşlar döktürdü ; bak hep hıçkırıyoruz .
Kalk ta bir bak ey Atam sararmış benizlere ,
On yeni Milyon bu gün , birden çırpınıyoruz..

Ey ölmezler ölmezi , ey ilâhî Atatürk ,
Öyle acı duydu ki bu Millet ardından , ah ,
Gözler hep yaşla dolu , boyunlarsa hep bükük ,
Geceler hep kâbuslu , gündüzlerse simsiyah !.

Mehmet Ali Çorluhan

Nasil Bir Anıt Yapmalı?

Düşündüm :

Senin ebediyetine inananlar

Bir anıt yapsalar

Hamuru ,

Çamuru

Neden olmalı ;

Yüceliğinin önünde nasıl olup ta küçük

Kalmamalı ,

Nasıl olmalı ?..

Önümde altı mum yanıyor ,

Kanıyor içim ..

Dışarda yağmur bir sicim ...

Bir ulusun başı

Üstüne yağın yağmur değil , gözyaşı .

On yedi milyon onu omuzunda taşıyor ,

O , asıl şimdi yaşıyor .

Kütleleri arkana taktığın gün

Sana bir medyum demişlerdi

ve eğilmişlerdi ,

Yirminci asırda mucize gösterdiğin gün

önünde

eğilmişlerdi .

Uçuruma gidenler

izinde yürüyenler

Olduğu gün TANRIYDIN

Sen !.

ve iki kere tanrı oldun :

biri başlangıçtı , öteki bitmiyen son .

Anıt yapmak

Sana tapmak gibidir.

diridir

Can verdigin insan kütleleri .

hepsi

Bir olup güneşe harp açmalı ,

Güneşi eritip külçe yapmalı ..

Modeline ,

modelinin modeline

benziyebilecek

bir heykelin eline

Altı meşale gibi

Altı yıldız vermeli ...

ve başını önüne eğmeli

insan kütleleri !

Ovakit

Utana utana

« yüceliğinin karşısında pek küçük

kaldı ama »

diye

Onyedi milyondan sana

Güneşten bir anıt ,

Ebediyetine inananlardan bir ABİDE .

18 / 12 / 938

Hikmet

Hidayet

Atam gidiyor ..

Çağlasın gözümün yaşı , dinmesin ,
Ağlasın gözlerim yaşa kanmasın ..
İçimiz yanıyor; nasıl yanmasın ;

Türklüğü kurtaran adam gidiyor :
Bayrağa sarılmış Atam gidiyor !.

Yok musun , sahiden öldün mü Atam !
Öldürsün bizi de , yok etsin bu gam .
Esiyor kalplerde amansız bir sam ..

Türke benlik veren Adam gidiyor..
Bayrağa sarılmış Atam gidiyor!

Uğruna verirken her şeyimizi
Küstün mü ey Atam, bıraktın bizi ?
Ardında bir millet kara bir dizi .

Yurda şenlik veren Adam gidiyor ..
Bayrağa sarılmış Atam gidiyor !

Hızından hız aldık ; coşturdun bizi ,
Zaferden zafere coşturdun bizi ,
Ey Tanrım kıymadan sen urdun bizi !

Tarihe şan veren Adam gidiyor ..
Bayrağa sarılmış Atam gidiyor !

Andığı Türklüktü son nefesinde ,
Yine kulağımız onun sesinde ,
Ne yapsın milleti , inlemesin de ?

Türklüğe can veren Adam gidiyor ..
Bayrağa sarılmış Atam gidiyor !

Diyoruz - önünde gelirken dize -
Onun milletiyiz, ne mutlu bize !
Yaş değil o dolmuş gözlerimize .

Yurda şenlik veren Adam gidiyor ..
Bayrağa sarılmış Atam gidiyor!.

Yavuz Baysal

Batan Güneş

*Samsunda doğan güneş bu gün battı nerede..
Kim ağlamaz O büyük Türk Atası gider de?
Bütün gençlik "Ah,, deyip kan ağlıyor her yerde;
Türkün yüce ufkunda gerildi siyah perde...*

*O doğmuş bir güneşti başımızın üstünde,
O ölmüş bir millete hayat verdi bir günde.
Bakışları bir şimşek, sesi alevli bir hız...
Canlar veren bir varlık olur mu bu gün cansız ?*

*İnsafsız ölüm, Onu erken aldığı için,
Tabiğatın ölçülmez kuvveti o utansın !
Türkün yüce milleti Onsuz kaldığı için
Kalpleri yaralansın, Gönülleri hep yansın !*

*Atam öldü demeğe varmıyor benim dilim.
Ey Atam, büyük babam, benim candan sevgilim!
Tarih olanlar ölmez.. Yeni yurt yaratan hiç..
Sana "öldü,, diyenlerler eminim ki birer hiç.*

*Benim Atam ölmedi ve asla ölmeyecek,
Bundan sonra O bizi göklerden seyredecek..
Samsunda doğan güneş bu gün battı nerede!
Kim ağlamaz O büyük Türk Atası giderde !..*

12/11/938

Ekrem Sıtkı Aytekin

Büyük yastan sayfalar

Büyük yas Çukurovada derin akisler yaptı . 21 Sontesrin pazartesi günü Halkevinde ve Atatürk Anıtı çevresinde yapılan ayin cenub çocuklarının tesadüfe infialini anlatmaya yeter. O günki sesler , sözler, hıçkırıklar arasında Çukurovalının, büyük kahramanı elinden alan kuvveti protesto ettiği görülür. 21 Sontesrindeki matem tezahürü bir belâgatti . Bu tezahürü, bu çerçevenin dışında kalmış , duvarların arkasında , ve ruhların içinde kalmış duygu sarsıntıları , daha büyüktür .

Dikkatini içine çeviren hemşeriler bunun örneğini kendi içlerinde bulmuş olurlar .

Matemin ifadeye sığmış olan cephesi büyük , ifade edilmiş olanı daha büyüktür .

O gün resmî yas töreni saat on birde Halkevinde açıldı. İstiklâl marşını "merhum,, kelimesine sığmıyan destan sahibinin destanı takib etti . Bu destanı söylemeyi üzerine alan Seyfi Tezer mevzuunu yer yer kendi anlatarak , yer yer sözü kahramanın kendisine bırakarak söyledi ve sözlerini şöyle bitirdi :

"Kalblerinde sevgin, ellerinde emanetin ; onsekiz milyon Türk evlâdı tek bir kalb ve tek bir vücut olarak manevî huzurunda .

" Daima izinde yürüyerek , Cumhuriyeti bir gün evvelkinden daha kuvvetli olarak evlâddan evlâda teslim edeceğine ve bu uğurda ölmeyi şeref ve vatan borcu bileceğine andıçıyor . ,

Bundan sonra Ömer Sanver Atanın , çocuklarına hitabını okıdı , neticede dinleyicileri üç dakika susmaya davet etti . ve yüzünü Atanın duvardaki büyük resmine döndürüp onun maneviyeti önünde üç dakika öylece kaldı . Bu sırada onun resmine bakmak kuvvetini kendisinde bulabilen ve bulamıyan

gözler , ona baksalar da bakmasalar da onu görüyorlardı .

§

Öğleden sonra Atatürk anıtını çeviren başların ortasında, yükseklerde onun tunç başı görülüyor ve lalına sığmıyan büyük yas onun otoritesiyle disiplinli ve vakur bir yas oluyordu.

İstiklâl marşı söylendi, ölüm marşı çaldı. Taha Toros Partinin, Müveddet Altıkulaç Belediyenin, Ali Hâdi Okan Halkevinin, bütün bu hatibler ve Nevzad Güven halkın matemini dile getirdiler.

Bu nutuklardan alacağımız parçlar tercümanı oldukları yığınların yani bütün milletin teselli kabul etmez teessürünü ve Atanın hatırasına sadakatını anlatacaktır:

Taha Torosun nutkundan :

O daha hastayken 17 milyon insan onun uğrıyacağı bu felâketi işitmek için inim inim inledi .

* *
*

Ey onun parlak kılıcıyla düşmana saldırdığını bin kere gören Anayurd , Ey semalarında kartallar kadar tayyare uçan mesud Vatan, ve ey onun yarattığı Vatanın geçilmez hududlarında Onun rejiminin bekçisi olarak dim dik duran Mehmetçik, ve ey Onun kurduğu Cumhuriyeti emanet olarak alan Türk gençliği !..... Ağlayın..... Bugün hepimiz Atamız, tarih babaşız, dünya nursuz kaldı .

* *
*

Ey Ulu Ata ; Seninle doğduk ve senin eserlerine bağlı olarak öleceğiz !...

Senin her işaretin bizim andımızdır ; Senin her hedefin bizim kanımızla başaracağımız borcumuz olsun !

* *
*

Onun altı meşalesini daima yakacağız ,

* *
*

Dünyada hiçbir millî Şefe bu kadar müşterek gözyaşı dökülmemiş ve bu kadar içten yas tutulmamıştır.

Ona karşı döktüğümüz gözyaşları , Onun ölmez eserlerine bağlı kalıp yaşatacağımıza ve Onun rejimini yükselteceğimize en kuvvetli bir yemin ve teminattır !

* *
*

Atatürk'ün Ebedî Ruhü !

Senin Ebedî istirahatgâhına tevdi edildiğin bugün şu Abidenin etrafında toplanan Adanalılar hıçkırıklarını zaptedemiyorlar .

Nasıl zabtetsinler ki daha yakın bir mazide bu Anıtın önünde dim dik durarak milletin kahraman Mehmetçiklerini tefiş etmiş ve kıvılcımlı gözleriyle bu diyarı son defa unutamiyacağımız hatıralara garketmiştin .

Ondan evvelki seyahatinde şu merdivenlerin üzerine şeref vererek Adanalılara heykelinle vücudunu bir arada görmek bahtıyarlığını bahşetmiştin .

Adana ve Adanalılar sana ilk gündenberi bağlıdır Atam. Senin Samsuna çıktığını işiten Adanalılar da senin işaretini almak üzere Toroslara çıkmıştı ...

Müveddet Altıkulaçın Nutkundan:

Atanın Kederli Milleti !

Tarihte daha seni bu kadar içten sarsmış, hayatile hayatını beraber götürecek kadar seni örselemiş bir acı görülmemiştir.

Yaratmak..., Sonra ölmek bu mümkün mü ?

Onu bizden kim alabilir ki!..

* *
*

Sihhatlı, sağlam bünyeli bir halk; Memleketin her köşesini çeviren demir ağlar; kara, hava, deniz yolları. Bozkırlara hayat veren su kanalları; Verimi, çeşidi günden güne artan mahsul - ler . Bunları işliyecek fabrikalar. Hacmi her yıl artan iç, dış ticareti. Varidatı her sene artan denk bir bütçe. Kanunu, adaleti tatbik eden, hükümleri behemal icra olunan mahkemeler.

Dostluklara bağlı sulh, sükûn âlemi. Haysiyetli, dost, metin, güvenilir haricî bir hakimiyet, medeni ihtiyaçları günden gü-

ne tekâmül eden şehirler ve kasabalar. Refahı, geliri daima artan bir Türk köylüsü. Nihayet vatanını milletini Cumhuriyetini seven şuurlu, fedakâr, atisinden emin bir Türk gençliği. İşte bunları Atatürk bize teslim ederken dediki:

« Ey yükselen yeni nesil istikbal sizsiniz. Cumhuriyeti biz tesis ettik, onu ilâ ve idame edecek sizsiniz. »

Bu inkilab, rejim yalnız Türk milletinin refahı için değildir. Cihan sulhünün idamesi için de Atanın yolundan yürümeye mecburuz... Borçluyuz... O diyordu ki « Benim naçiz vücudum bir gün elbette toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebed payidar olacaktır. »

* * *

Ruhun, eserin, Cumhuriyetin, İsmet İnönü bizim olduktan sonra... İşte gözlerimizi siliyoruz.

Gönüllere taht kuran atamız ölmez diyoruz.

Hâdi Okanın nutkundan :

Yavrusuna ağlayan Analar, babasından yetim kalan yavru gibi herkes, herşey ağlıyor. 19 Mayıs ağlıyor. 29 Birinci teşrin ağlıyor, İnönü ağlıyor, Lozan ağlıyor; Sakarya ağlıyor, Dumlupınar ağlıyor;

Aziz Atamızın hazin tabutunu kucaklayan Türk bayrağı; fotoğrafını bağrına basan çocuklar; Yanardağlar gibi tutuşmuş kalpleri andıran altı meşale « bizi bırakıp ta ne reye gidiyorsun Atam? » diye dövünüyor.

Ağla ey Türk seni öksüz bırakıp gitti Atan.

Dövünüp göz yaşı dökmez de ne yapmaz bu vatan !

§

Atatürk Türkiye Cumhuriyetini istiklâl harbinde canveren şehidlerin kemikleri, ter ve kan döken gazilerin omuzları üzerinde kurmuştur. Bu sebebden Atamız Türk ordusuna bu milletin mayası vasfını vermiştir.

§

Arkadaşlar, yeni bir imtihan devresindeyiz. Atamız öldüyse onun asil mileti, şanlı ordusu, enerjik gençliği sağ ol-

sun. Vazifemiz çok büyüktür. Atamızın bize miras bıraktığı Cumhuriyetin ve eşsiz eserlerin değeri ancak bundan sonra bizim bunlara karşı göstereceğimiz ebedî bağlılıkla ölçülecektir. En büyük kuvvetimiz dün olduğu gibi bu gün de, yarın da bu eserlere bağlılıkla olacaktır.

Cihan yeniden görecek ve anlayacaktır ki Atatürkün asil arkadaşları, Atatürkün kahraman ordusu, Atatürkün vefakâr çocukları, hulâsa Atatürkün büyük milleti Anayurda daima yar olmağa çalışan, ilk felâket saniyesinde dahi Atatürkün eserine şerefle devam kaygusundan başka bir şey düşünmiyen, derakap vazifesi başına koşan vatandaşlardır.

Eserine bağlıdır ensekiz milyon adam ;

Artık müsterih uyu kabrinde Ulu Atam !

Nevzad Güvenin nutkundan :

Onun için söylenmedik ne kalmıştı ? Dünyanın en büyük edibleri, en büyük devlet adamları onun mersiyesini yazmış, en hassas Türk şairi, en kudretli Türk muharriri milletinin hiç bir tarife sığmayan bu acısını kelimelerin dili ile ifadeye çalışmıştı.

Ben artık ne söyleyebilirdim, Bana düşen tek bir iş kalıyordu : Sizinle beraber gelip Onun temsil edilmez varlığının ancak bir yadigârından başka bir şey olmıyan şu taş parçasının önünde dizçöküp ağlamak, gözyaşı dökmek ..

O, bizim, dada birgün evvel zincir taşıyan ellerimize en büyük en, kudsî zaferlerin kılıcını taşıttırdı. Daha bir gün evvel bir kibrit çöpü için bile yabancılara uzanan ellerimize sayısız fabrikaların, mekteplerin, ilim ocaklarının kapılarını açtırdı.

Onun mucizeli elleri, aklıktan sefaletten inliyen milletimizin önüne, yurdun servet menbalarını altın dolu bir kasanın kapısını açar gibi açtı.

Çukurovalı !

Yaşla dolu bakışlarında insafsız tabiata karşı duyduğun derin hınç ne kadar açık okunuyor. Belli ki, eline geçse ölümün gırtlığına sarılacaksın .. O senin [her şeyini] aldı.

Fakat bırak ! oda, ölüm de şimdiye kadar tatmadığı en büyük guru tatsın ..

Atatürkün en büyük eseri, ve en büyük ümidi olan genç!
O, bütün eserlerini, miraslarını sana bıraktı.

* *
*

Nutuklardan sonra Nuri Ardıcın bütün gençliğe kelime kelime tekrarlattığı formülle yemin edildi:

Muayyen dakika gelince ağızlar sustu, fabrika düdüklерinin çığığı bu matemi göklere duyurdu.

Abidenin taşı ve tuncu çiçeklenmişti. Altı meşalenin dumanı anayasanın alatı maddesini teneffüs ettiğimiz havaya sindirdi. Atanın önünden Yapılan geçitle yas töreni sona erdi.

Yas töreni bitti, fakat yas bitmedi.

5 Kânunusani

Büyük kayıp Cumhuriyet bayramıyla Adananın kurtuluş bayramı arasında oldu. Cumhuriyetin 15. yıldönümü için yapılan bayram onun hastalık günlerine rasladı; 5 Kânunusani de hemen hemen, matem ayını takib etti.

Bu iki eser arasında Mustafa Kemalın ebediyete intikal eden varlığı uzanmış, yatıyor. Bu iki eser onun mezarına konmuş iki taştır ki bu taşlar, bu hitabeler Onu ebedileştirmeye ve nesillere anlatmaya kâfidir.

Adana 5 Kânunusaniyi kutlarken törende Mustafa Kemalın maneviyeti de yer almış bulunuyordu. Gündüz yapılan bayrak törenine, geçit resmine; akşam Halkevinde yapılan kurtuluş gecesine onun maneviyeti riyaset etti.

5 Kânunusaniyi Adanaya armağan eden yiğitlerin başıydı O. Bu törende de baş oldu.

Büyük başın işaretini anlamış olan yiğitler her gün onun günlük emrini alır gibi çalışıyorlar ve her akşam ona tekmil haberini vermeye hazır bulunuyorlardı.

Adana 5 Kânunusaniyi böyle kazandı. Bu yapraklarda 5 Kânunusani ile onu tek mevzu olarak bulmnaız bundan dolayıdır.

GÖRÜŞLER

Beş İkinci Kânun

Ey zaferler yaratan efsanevî kahraman,
Ey çelikten göğsünü kalkan gibi kullanan
Çukurova çocuğu bayram senindir bu gün.
Yurdunu kaplamıştı kara bulut daha dün..

O zaman binbir düşman saldırdı vatanına;
Gençlerin, yaşlıların kıymışlardı canına.
Çiflikleri soydular zorba bir hırsız gibi,
Kimsesiz masumların deşiliyordu kalbi.

Gökleri kaplamıştı alevden çıkan duman,
Yeni bir felâketi bildiriyordu her an,
Damarlarındaki kan tanımazdı esaret,
Yere inmiyen bayrak veriyordu cesaret.

Birden bire kabardı atların yeleleri..
Yel gibi uçuyordu Çukurova erleri.
Parıldayan kılıçlar şakırdadı o zaman;
Bozulmuş, kaçıyordu geriye doğru düşman.

Kırlar, dereler, dağlar bütün kara boyandı,
Vatanın her yerinde albayrak dağalandı.
Aşılmıyan ufuklar atına meydan oldu,
Gözü yaşlı Atanın gönlü sevinçle doldu.

Tam onyediy yıl önce bu vatan parçasını
Kurtararak giderdin milletinin yasını;
Beş ikinci kânunda doğdu zafer güneşi,
Karanlıkları boğdu istiklâlin ateşi.
Yalçın kayalar aşan yüce dağlar kartalı,
Bu günleri unutma sakın Çukurovalı.

Vehbi Kızıltan

Bugünün hikâyesi

Seyhan Çocukları için

Bir zamanlar davetsiz misafirlerin
Sofra kurduğu, bacaldığı tu yerin
Dağa taşa yazılıdır kurtuluş hikâyesi,
Bu hikâyenin her sözünü noktalar
bir silâh sesi.

Misafirlerin adı (Fe) yle başlar,
Ev sahibinin adı (Te) yle başlar.

Toros eteklerinin yer yer bildiği
Seyhan kardeşin ise ezber bildiği
Bu savaş destanında

Mavi kuvvetlerin adı (Fe) yle başlar,
Kırmızı kuvvetlerin adı (Te) yle başlar;
Bu yerlerin kurtuluş hikâyesi
böyle başlar.

Kan kırmızısı, barut pası,
Güneşte yanmış yüzler,
Aysız geceler, yakıcı gündüzler,
Otuz maviyi silen, eriten üç kırmızı
Rengidir bu destanın.

Demir şakırtısı, tüfek sesleri
Ve koç yiğitlerin erkek sesleri
Nakaratıdır bu havanın.

Mavilerin adı (Fe) yle başlar.
Kırmızılardan adı (Te) yle başlar.

Destanın kahramanlarından
Ölenler kalanlar vardır..
Şu gece, şu saat, şu an
Aramızda olanlar vardır.

Biz kardeş onlar ağabey..
Onlardan armağan kaldı bize
Yurt, İstiklâl, kurtuluş.. her şey.

Oalar baba; biz oğul, kız..
Oaların destanını unutmayacağız.
Onlar yağmura, çamura, yokluğa, sıcağa, gündüze, geceye
Bakmadan doğuştü
Tırnak tırnağa, pençe pençeye...

Kimi sağdır, kimi yaralı kaldı, kimi şehid düştü.

Biz o zaman yuvada yavruyduk,
Fakat olanı biteni gördük, duyduk.

Unutmıyacağız ki bu savaş hikâyesinde
Mavilerin adı (Fe) yle başlar,
Seyislerinin adı (E) yle başlar,
Uşaklarının adı bilmem neyle başlar,
Ve ebedi kırmızılının adı (Te) yle başlar.
Beş Kâınnsaninin hikâyesi

böyle başlar.

ASYA

Atatürk Çocuklarına Armağan

Yazan : Mürşide Ülker Akyol

Cumhuriyetin 15. yılı münasebetiyle çıkardığı bu kitabda Mürşide Akyol, Atatürk prensipi, Cumhuriyet rejimi, Cumhuriyet Halk Partisi prensiplerinin plânlaştırılmış hamleleri, Adana Hars komitesi kültür hamleleri ve saire gibi mevzuları inceliyerek bunları yeni ve kuvvetli bir görüşle gözden geçirmektedir. Hepimizi yakından alâkadar eden bu mevzuları Mürşide Akyolun kaleminden çıkmış olarak okumak için verilecek zamanı bu kitab fazlasıyla ödiyecektir.

Eti Türkkardeşlerimle konuşma, Sabiha Gökçen Adanada Adananın tarihsel kurtuluş bayrağı çekilirken, v. s. gibi adları taşıyan hitabeler ise Akyolun muhitimizde heyecnla dinlenmiş sözleridir ki yazı halinde de hayecanla okunacağından eminiz.

GÖRÜŞLER

Onun hasretiyle açtığımız bu sayfaları
Onun sözleriyle kapıyoruz.

Bir millet, bir memleket için necat, selâmet ve muvaffakiyet istiyorsak bunu yalnız bir şahıstan hiç bir vakit talep etmemeliyiz .

**

Ehveni şer , şerlerin en muzırrıdır.

**

Herhangi bir makama kuvayı devlet ve milleti tevhid ve tevzin salâhiyetini bahşederek o makamı gayri mes'ul tanımak mucibi felâkettir .

**

Harb zarurî ve hayatî olmalıdır. Hayatı millet tehlikeye maruz kalmayınca harb bir cinayettir.

**

Muharebede yağın mermi yağmuru, o yağmurdan ürkmiyenleri ürkenlerden daha az ıslatır .

**

Memleket idaresinde biperva serdettikleri müşevveş mütalâalarla ne yapmak istediklerini bilmiyenlere, halkın akli selimine müracaatı tavsiye etmelidir .

**

Türk neferi kaçmaz , kaçmak nedir bilmez . Eğer Türk neferinin kaçtığını görmüşseniz , derhal kabul etmelidir ki onun başında bulunan en büyük kumandan kaçmıştır.

Kamal Atatürk

ÇIKARAN : Adana Halkevi

İDARE EDEN: Arif Nihad Asya